

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
CYRILOMETODĚJSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Katedra systematické teologie

Obor Teologické nauky (TENA), kombinovaná forma studia

**Když víru v Boha nahradí alkohol:
Etické otázky spojené s alkoholismem**

bakalářská práce

Vedoucí práce: doc. Mgr. Dominik Opatrný, Th.D.

Jméno a příjmení autora : Lenka Dořičáková

Olomouc 2019

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila jsem při tom jen uvedené prameny a literaturu. Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Cyrilometodějské teologické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci a zpřístupněna ke studijním účelům.

V Olomouci dne 11. listopadu 2019

Lenka Dořičáková

Osnova:

Úvod	4
1. Alkoholismus jako společenský problém	6
1.1. Definice alkoholismus	6
1.2. Fáze závislosti.....	7
1.3. Dopady alkoholismu na lidský organismus.....	7
2. Příčiny vzniku závislosti	10
2.1. Teorie věnující se příčinám alkoholismu	10
2.2. Craving	11
2.3. Recidíva	11
2.4. Cesta k nápravě	12
3. Etické zásady pro život s alkoholem	15
4. Závislost a svoboda	16
4.1. Mravní jednání a svoboda	16
4.2. Cesta ke svobodě a zákon	18
5. Piják a léčebna	20
6. Sondy do vztahu křesťanství a alkoholu	22
6.1. Písmo Svaté	22
6.2. Církevní Otec Klement Alexandrijský.....	26
6.3. Jak nahlíží na alkoholismus papež Jan Pavel II....	27
Závěr	29
Použitá literatura	31

ÚVOD

Morální teologie se zabývá lidským jednáním, nakolik odpovídá povolání, kterého se nám od Boha dostalo v Kristu. Ve své práci se věnuji jednání člověka, který zaměnil svobodu za otroctví alkoholu.

V bakalářské práci nejdříve vysvětlím pojem alkoholismus a seznámím vás s jeho fázemi projevu na lidský organismus od počátku opíjení.

V druhé kapitole popíši vstup do závislosti. Seznámím vás s příčinami alkoholismu. „*Víno má čarovnou moc. Na tváři ti rozzáří úsměv, sladké opojení povznese tvého ducha, budoucnost, která se ti zdála dosud šedivá, zružoví, zapomeň na strasti všedních dní...*“¹ Vysvětlím pojem craving, kterému se jinak říká bažení. Dalším bodem je recidiva, kdy se abstinující alkoholik opět vrátí k alkoholu. Druhou kapitolu ukončím vysvětlením jak to všechno napravit.

Ve třetí kapitole se věnuji etice. Nejdříve vysvětlím etické zásady, které mohou v člověku probudit dobro. Nejdůležitější je čelit zlu a najít cestu dobra.

Čtvrtá kapitola patří svobodě. V první podkapitole popisují mravní jednání a svobodu. Člověk má možnost volby, kdy se může v určitých situacích sám rozhodnout pro cestu dobra, nebo její opak. Dobro směřuje ke svobodě člověka. Pak následuje cesta ke svobodě a zákon, který je vepsán do srdce člověka.

V páté kapitole popisují, jaké otázky se řeší v léčebně. Jak se tam konzument alkoholu dostal a jaký to má vliv na jeho život. Co je příčinou selhání a jaký význam má pijáková rodina, protože rodina má veliký vliv na život konzumenta.

Problému alkoholismu se ve svých knihách věnují lékaři Karel Nešpor a Jaroslav Skála., kteří popisují průběh alkoholismu a radí, jak můžeme takovým lidem pomoci. Alkohol, který život člověka deformuje, často doprovází psychické poruchy, o kterých píše Maximilián Vladimír Filo.. Takto postižený člověk nedbá na dobré chování. Můžeme říci, že závislost na alkoholu je nemoc, která se snoubí s nedisciplinovaností. Mnoho knih bylo na toto téma napsáno a každý autor má své poznání. Každý, kdo se napije alkoholu, nemusí být ještě alkoholik.

V šesté kapitole popisují alkoholismus z pohledu křesťanství. Nejdůležitější oporou je Písmo Svaté – bible. Můžeme zde najít rady, výstrahy i zaslíbení. Už v dávných dobách pili lidé víno a starali se o révu. Víno může člověka povznést, nebo ho srazit na samé dno. Nejvíce rad o pijáctví nalezneme ve Starém zákoně, přesněji v mudroslovných knihách.

Přísluví 23 kapitola:

- 31 *Nehleď na víno, jak se rdí, jak jiskří v poháru. Vklouzne hladce*
- 32 *a nakonec uštkne jako had a štípne jako zmije.*
- 33 *Tvé oči budou hledět na nepřistojnosti, z tvého srdce budou vycházet proradné řeči.*

¹ Matuška Peter, *U vína o víně vesele i vážně*, str. 5.

- 34 *Bude ti, jako bys ležel v srdci moře, jako bys ležel s rozbitou hlavou.*
- 35 *Zbili mě a nic mě nebolí, ztloukli mě a nevím o tom. Až procitnu, vyhledám to zas a zase.*“

V této citaci je nejlépe poznat, jak neblahé účinky má opijení vínem.

V Novém zákoně je o vínu psáno v souvislosti s Ježíšem. Nejdůležitější je Poslední večeře. Víno je symbolem Ježíšovy krve, prolité za nás na kříži a dodnes je součástí liturgie. Druhá podkapitola je věnována Klementu Alexandrijskému, kde v díle „Vychovatel“ píše o pití. Udílí rady, kdo a jak může pít, a také, jak se vyhnout opilosti. Píše o tom, jaká pozitiva a negativa víno přináší pro různé věkové skupiny. Víno se nepoužívalo jen k opojení, ale bylo a je součástí slavení – eucharistie. Krev hroznů zde také symbolizuje Ježíšovu krev. V poslední podkapitole popisují, jak nahlíží na alkoholismus papež Jan Pavel II., který zdůrazňuje, že jde o závažný problém lidstva. Proto je důležité se věnovat rodinám. Vždyť rodiny jsou pilíři společnosti. Láska je nejdůležitější příkázání. A také pomoc bližnímu.

Člověk musí najít sám sebe a najít cestu, jak se vymanit z otroctví alkoholu a být svobodným. Svobodným se staneme ve chvíli, když kráčíme k Bohu a neobracíme se k němu zády. Vždyť Bůh nás má rád!

1. Alkoholismus jako společenský problém

1.1 Definice alkoholismu:

Pití alkoholu provázelo lidi od prvních projevů civilizace. I v Písmu je psáno, jak vysadili vinici a pečovali o ni. Nás bude zajímat zneužívání alkoholu, kterému se říká alkoholismus. Alkoholikem se nestává každý, protože lidé jsou různí a každý snese jiné množství alkoholu. Jeden člověk se opije už po prvním poháru a druhý až po plné láhvi.² Jak ale poznáme, že jde o alkoholismus? Jedná se o konzum v takové míře, která škodí jednotlivci i společnosti. Člověk zanedbává práci a také domácnost. Může být nemocen, nebo trpět psychickou poruchou. Z toho vyplývá, že alkohol má vliv na tělesné i duševní zdraví.

„Závislími na alkoholu se stávají lidé rozdílných povah a rozdílných typů či variant osobností, ale nakonec si jsou v posledních fázích závislosti na alkoholu všichni podobní. Je to výsledek účinku alkoholu na jejich mozkové buňky.“³Dostali jsme se k definici závislosti, ale jak je to s alkoholismem?

„Podle další definice (E. M. Jelinek) rozumíme pod pojmem alkoholismus každé požívání alkoholických nápojů, které poškozují jednotlivce, společnost anebo oba, přičemž nezáleží na tom, zda je nebo není přítomna závislost na alkoholu anebo některá forma chorobné touhy po konzumu alkoholu.“⁴

Z těchto definic vyplývá, že nezáleží na tom, zda člověk dospěl do stádia závislosti na alkoholu či nikoliv. Zásadním měřítkem je škodlivost. Alkoholismus tedy není totéž, co závislost, protože i jednorázové pití alkoholu může člověka ovlivnit natolik, že se předávkuje a poškodí si tím orgány ve svém těle nebo se v opilosti zraní či zraní někoho jiného, protože alkoholik se špatně ovládá. Člověk škodí sobě nebo jiným, a nakolik škodí, je měřítkem škodlivosti pití alkoholu a to je u alkoholismu zásadní. Dále je dokázáno, že alkohol řadíme do skupiny látek, vyvolávající závislost, která se projevuje velkou touhou se napít, říkáme tomu bažení, a také zhoršeným těžce kontrolovatelným sebeovládáním. Podle lékaře Karla Nešpora jsou tyto dva znaky u závislosti na alkoholu klíčovými. Tento lékař také uvádí, že více škod je způsobeno těmi, kteří závislí nejsou a napijí se jen občas (např. za volantem). Nejhorší je ta závislost, kterou si člověk neuvědomuje.⁵Ten, kdo konzumuje alkohol, nemusí onemocnět závislostí. Ale jaký dopad to má na společnost ? Dochází k zanedbávání a násilí v rodině s výskytem rizika rozvodu se špatným dopadem na děti. Dalším problémem je absence a pokles výkonnosti v zaměstnání, které se projevují zhoršením vztahů na pracovišti. Také jsou narušeny sousedské a přátelské vztahy. Proto je doporučováno, aby se člověk náchylný k alkoholu vyhýbal nevhodnému prostředí a špatné společnosti. Nyní se seznámíme s tím, jak se člověk stane závislým a jak tato závislost postupuje.

1.2 Fáze závislosti

2 Srov. Matuška Peter, *U vína o víně vesele i vážně*, str. 86.

3 Skála Jaroslav, *...Až na dno!?*, str. 39.

4 Kasper Heinrich: *Výživa v medicíně a dietetika*, str. 81.

5 Srov. Nešpor Karel, *Zůstat střízlivý*, str. 20.

Je to požívání alkoholu ve stále se zvyšujících dávkách a čím dál tím víc v kratších intervalech mezi požitím. Závislost můžeme zařadit do čtyřech kritérií, které uvádí ve své knize Jaroslav Skála podle E.M. Jelínka, který je nazývá vývojovými stádii závislosti na alkoholu:

1. počáteční stádium

Konzument poznává účinky alkoholu, který mu zatím přináší dobrou náladu. Ještě není tím skutečným pijákem, ale intervaly mezi pitím se začínají zkracovat. Alkohol v tomto stádiu jen přináší pobavení a dobrou náladu. Alkohol zde jen dává, ale zatím nepřináší újmu, nic konzumentovi nebere. Je jen otázkou času, kdy se piják dopravuje do druhého stádia.

2. varovné stádium

Malé dávky alkoholu už nestačí, snáší čím dál větší množství. Opojení nepřichází, ale opilost. Organismus se zatím dovede přizpůsobit. Je tu potřeba společnosti, piják už nepije sám, ale má kamarády, kteří s ním v hospůdce pijí a na které následně svádějí svou tíhu opilosti. Mají se na koho vymlouvat. Teď už je jen krůček ke stádiu, které je pro alkoholika rozhodným, kdy už není cesta zpět.

3. rozhodné stádium

V tomto stádiu už alkohol ovládá alkoholika. Častěji se opije už ze 2 sklenic piva. Začíná mít výpadky paměti – okénka, kdy si na některé, nebo žádné události z opilosti nevzpomíná. Dokáže pak nějakou dobu abstinovat a utvrzuje se, že našel ztracenou vůli,⁶ dokud se nenapije znovu. Je to období výmluv a obviňování, kdy pijan hledá důvody a výmluvy, proč se napil. Kdo za to může? Přece kamarádi, s kterými se musel napít. Nebo manželka, která ho nechápe a nerozumí mu. Také příbuzní, kteří na něm stále něco vidí. On za to přece nemůže! Můžou za to okolnosti. Vždy je důvod se napít a schází vůle přestat. V předchozích stádiích byl alkohol kamarád, protože alkoholikovi pomáhal řešit problémy, do kterých se vlastní vinou dostal. Měl větší sílu a odvahu překonat překážky. Nyní je tomu jinak. Alkohol pijanovi háže klacky pod nohy, protože problémy, které pijan má, jsou stále větší a komplikovanější. Potřebuje pomoc. Potřebuje se už léčit. Nyní se dostáváme k poslednímu stádiu.

4. konečné stádium

Nyní už dochází k poškození jater a nervového systému. Alkohol pohltí člověka i osobnost. K opilosti stačí jen doušek a to každé ráno, v práci, ve volných chvílích. Pak přichází třes rukou, pomočování, pocit strachu či křeče v lýtkách a jiné problémy, které pijanovi ničí život. Nyní je pijan v bezvýchodné situaci, kdy se pomalu blíží konec jeho pouti životem.⁷

1.3 Dopady alkoholismu na lidský organismus

Změny psychiky při konzumu alkoholu.

Každý by chtěl vlastnit návod na šťastný život. Některé knihy mohou někomu pomoci, ale nepomůžou všem. Tak je to i se závislostí. Hledání cesty ven.⁸ Jak depresivní porucha vypadá? Je to krutá a nesnesitelná duševní porucha, která se projevuje tím, jak se člověk chová a co prožívá. Není to špatnost, slabost, ani lenost. Na stránkách „Anonymních alkoholiků,“ (www.alkoholik.cz) je psáno: *psychika se při alkoholismu zásadním způsobem mění. Osobnost postupně degraduje, člověk má častěji sklony k agresivitě, již není tolik společenský a příjemný a postupně se z něj stává duševně oploštělá, konfliktní a málo*

⁶ Skála Jaroslav, ...*Až na dno!?*, str. 43.

⁷ Skála Jaroslav, ...*Až na dno!?*, str. 39-43.

⁸ Srov. Doležalová Eva, *Pavučina závislosti*, str. 1-220.

zajímavá bytost. Depresi je nutné léčit, protože v případě onemocnění depresemi je nebezpečí sebevraždy reálné. Proto hlubší deprese vyžadují hospitalizaci. Psychiatrie je obor, který svou péči soustřeďuje na duševní problémy člověka. Mnozí lidé se mylně domnívají, že navštívit psychiatra je ostuda a tak se dostávají do velkých obtíží.⁹

O alkoholu je zmíněno, že je jed, ale jedna sklenička má na organismus člověka blahodárný vliv. Je klidnější a cítí se příjemně.¹⁰ Ve 20. století se na závislost nahlíží jako na nemoc. Alkohol je zařazen do látek tlumivých. Po užití stimuluje výdej dopaminu. Působení alkoholu funguje jako sedativní droga, kdy se zvyšuje hladina dopaminu. Změny v organismu po zvyšování dopaminu se projevují jako závislost. Nízká hladina alkoholu v krvi vyvolává změny v osobnosti člověka, který se stává družným a mnohmluvným. Nyní dochází k euforii.¹¹ Člověk je dobře naladěný a má zvýšené sebevědomí. Neschopnost zvládnutí vlastních emocí může vést k tomu, že dotyčný ze situace unikne a tím se vyhne jejímu řešení. Nebo může docházet k sebeobviňování při ulpívání na určité strategii řešení problému. Převážně ženy mají zvýšenou potřebu sociální opory při stresových situacích. Proč lidé začnou pít? Jde o toleranci k závislosti na psychoaktivní látce. V čem tedy tkví problematika závislosti na alkoholu? Je to silná touha po požití látky. Dochází k potížím s kontrolou užívání látky. Ve svém díle Karel Nešpor uvádí: „V České republice je největší spotřeba piva na jednoho obyvatele na světě a spotřeba alkoholu se zde dlouhodobě pohybuje kolem deseti litrů 100% alkoholu. Vzhledem k uvedenému se prevence, časná intervence a léčba problémů působených alkoholem týkají každého, kdo se vážně zabývá zdravotní prevencí nebo klinickou praxí.“¹² Závislost na alkoholu nevzniká sama od sebe, často se k ní přidružují jiné problémy, dochází k úrazům.

Vliv alkoholismu na dětství.

Někteří lidé mají pro alkoholismus dispozice z dětství, například k vůli problematickému vztahu s matkou. Matka přenáší na dítě své pocity, své konflikty a manipuluje s tělesnými projevy dítěte. Dochází k fixaci na zevní podněty – na zátěž. S alkoholem získají děti první zkušenost již ve věku 11 – 13 let. Počátek užívání alkoholu patří k významným rizikovým faktorům, protože se rozvíjí problémy v pozdějším věku. Nárůst pití alkoholu začíná kolem 15 let. Opětné pití alkoholu se vyskytuje častěji u žáků, kteří navštěvují učiliště oproti studentům středních škol. Je to dáno sociálním prostředím a také tím, že mají oproti studentům více volného času. Postoj dětí a mladých lidí k alkoholu utváří to, jaký přístup mají k alkoholu dospělí a to hlavně rodiče – jaké mají tolerantní normy pití. Ještě větší vliv na tuto skutečnost má skupina vrstevníků. Protože děti pak pití alkoholu považují jako normální součást oslav a zábav. Třetina dospělých v ČR konzumuje alkohol v dávkách, které jsou považovány za zdravotně rizikové. Často sami rodiče nejsou vhodným vzorem svým dětem.¹³

Jaké jsou následky a nervové nemoci z abúzu alkoholu.

Alkohol poškozuje vedení nervového vzruchu. Zvyšuje práh citlivosti na bolest, ale snižuje křečový práh. Poškozuje REM spánek a může vyvolávat změny na EEG. Známý je alkoholický tremor u abúzu alkoholu, projevující se třesem víček, rukou a někdy i celého těla.

9 Srov. Kašparů Max, *Sedmero zastavení u klíčové dírky*, str. 58.

10 Srov. Matuška P., *U vína o víně vesele i vážně*, str. 82.

11 Procházka Roman, *Disociace alexithymie a self u lidí závislých na alkoholu*, str. 62.

12 Srov. Nešpor Karel, *Zůstat střízlivý*, str. 79.

13 Srov. Woititzová Janet Geringer, *Dospělé děti alkoholiků*, str. 1- 180.

To se zvyšuje po odnětí alkoholu. Mozková atrofie postihuje mozkové hemisféry a může vést až k demenci.

Jaký je charakter abúzu? Jak ho můžeme poznat? Piják je zatím alkoholem odměňován, jak je zmíněno v počáteční fázi závislosti na alkoholu. Zatím není trestán následky abúzu. Má dobrou náladu, po požití alkoholu se cítí dobře a má dostatek sil, aby mohl zvládnout to, na co dřív nestačil. Ale začíná se projevovat nedisciplinovanost. Člověk může mít k abúzu genetické dispozice. Jak postupuje první setkání s alkoholem se můžeme dočíst v knize od Jaroslava Skály (*Závislost na alkoholu a jiných drogách*): „*první požití alkoholu (12-14 let), první intoxikace (14-18 let), počínající problémy (18-25 let), nástup vážných problémů (25-33 let)*.“¹⁴ A co závislost, kdy se s ní můžeme nejdříve setkat? K léčbě dochází v rozmezí 36-40 let. Jakého průměrného věku se závislí lidé dožívají? Můžeme říci, že je to 52-60 let. Počet lidí, kteří střídají abstinenci s aktivním abúzem, je v rozmezí 25-30%. Alkoholismus nyní řadíme mezi nemoci. Takto nemocný člověk se nerad někomu podřizuje. Můžeme o něm říci, že je nedisciplinovaný. Tato směs poruchy chování a nemoci alkoholikovi deformuje život a také ho zkracuje. Pokud se jedná o závislost na alkoholu, pacient už na samotnou kontrolu pití nestačí, nedokáže to. Musí mu někdo pomoci, protože alkohol ovlivňuje celkový metabolismus. Dochází k poškození některých orgánů a může dojít i k funkčním poruchám. Také psychická výkonnost vede k otupění pozornosti a poruše vnímání. Alkohol narušuje v životě řád a pořádek.

Príznaky deliria .

U alkoholika, který je navyklý na alkohol a nemá ho se mohou vyskytnout tyto nežádoucí příznaky. Piják má nechut' k jídlu, může se vyskytnout neschopnost polknout tuhoun stravu. Dochází k pocení, až k pocitu vyčerpání. U pacienta je typický třes končetin. Piják nemůže spát, dochází k poruše spánku.

Je možné, aby se alkoholik uzdravil? Musel by nejdříve změnit způsob, jak vnímal sám sebe a také jak vnímal svůj svět. Je také dobré mít někoho, komu je možné se svěřit, někdo, kdo naslouchá.

Boj proti alkoholismu.

Mnozí s alkoholem a jeho mocí se ocitli až na samém dně, kdy nevěděli kudy kam. Někteří tíhu života neunesli a rozhodli se s životem na Zemi skoncovat. Riziko sebevraždy se vždy vznáší nad propastí nezvládnutých problémů svého života. Ale nás budou zajímat lidé, kteří se od dna odrazili a uvědomili si povahu svých chyb, které přiznali Bohu. Co se u nich změnilo? Začali věřit. Začali doufat v Boha a věřili, že obnoví jejich duševní zdraví, aby mohli normálně fungovat. S alkoholem byl jejich život nezvladatelný.

Už v Písmu se píše: „*Mějte se na pozoru, aby vaše srdce nebyla zatížena nestřídmostí, opilstvím a starostmi o živobytí a aby vás onen den nepřekvapil jako past.*“ (Lukáš 21,34)

Také v přísloví (23,29-35) se hovoří o alkoholu a jeho důsledcích. Proto můžeme říci, že věřící člověk je varován před alkoholem už v Písmu svatém.

Jako pomoc pro abstinující závislé založil Jaroslav Skála první socioterapeutický klub s názvem KLUS (klub lidí usilujících o střízlivost). Na jeho činnosti se podílejí profesionální terapeuti.¹⁵

14 Skála Jaroslav, *Závislost na alkoholu a jiných drogách*.

15 Heller Jiří a Pacinovská Olga, *Pavučina závislosti*, str. 157.

O tom, jak Bůh s námi lidmi jedná a jaké stanovil pro život pravidla, se dočteme v bibli. Písmo je zdroj živé vody. Proto pamatuj na Hospodina, neboť jen on ti dává sílu překonat každodenní těžkosti.

2. Příčiny vzniku závislosti.

Papež Benedikt XVI. v homilii v Glasgow označil alkohol za pokušení a destruktivní skutečnost, jež může působit i rozdělení.¹⁶ Abychom problematiku alkoholismu pochopili, musíme rozumět procesu vytvoření závislosti a jejím příčinám. Těmto příčinám se věnují tři základní teorie, jimiž jsou biologická, sociologická a psychologická teorie.

2.1. Co je příčinou alkoholismu.

Nejdříve si položíme otázku, co motivuje alkoholika k pití alkoholu. Jaká byla příčina toho, že sáhl po alkoholu a stal se závislým na této tekutině? Příčin může být mnoho. Propuštění ze zaměstnání, rozchod nebo nepochopení si s partnerem, ztráta blízké osoby, nemoc a mnoho dalších případů, které člověka mohou přivést k alkoholu. Ale může jít jen o nepatrné množství požití této tekutiny, která se může stát oblíbenou a její častější požití pak může vést k počátečnímu stádiu závislosti ve vývojovém stádiu podle E. M. Jelínka.

Co je úkolem motivace? Přece motivovat. Jinými slovy nasměrovat vůli tím správným směrem. Jaké výhody to člověku přinese, když s pitím přestane? Je užitečné si uvědomit nevýhody pití. Alkohol ohrožuje tělesné zdraví konzumenta. Je ohroženo srdce, játra, žaludek. Dochází k častým úrazům, dopravním nehodám, epileptickým záchvatům. Zdraví konzumenta je do značné míry ohroženo. Přinejmenším je oslaben imunitní systém.

Nálady konzumenta kolísají, je ohroženo jeho duševní zdraví. K rizikům patří ukvapené jednání i agrese, která je namířena proti konzumentovi, ale i vůči druhým. Pokud duševní poruchy trvají delší dobu, může dojít až k alkoholické demenci. Alkohol v těžkých životních situacích oslabuje schopnost správně se rozhodovat.

Pití je příčinou nedorozumění a hádek v rodině, kde často dochází k zanedbání rodiny a výchovy dětí. Problémy se sousedy. Vztahy k druhým lidem nejsou na dobré úrovni, dochází k nerozvážnému jednání. Takový člověk pocítí ztrátu i na finanční úrovni. Jeho výdaje jsou nerozvážné. Jde z práce rovnou do hospody a ani nedbá o zevnějšek. V práci je zjevné napětí ve vztazích.

2.2. Teorie, věnující se příčinám alkoholismu

Biologická teorie vychází z přímé dispozice, která spočívá v dědičné informaci. Je prokázána genetická dispozice či ovlivňování u dětí alkoholiků. Každý člověk je individuální a má možnost svého vlastního vývoje. Dítě alkoholika nemusí být nutně závislé na alkoholu, i když k tomu má velké dispozice. Ale jsou zde rizika v rodinách, kde se alkohol vyskytuje. Je zde zmínka o dětech alkoholiků, které byly rodičům odebrány a o jiných dětech. Měli stejné dispozice k alkoholu. Důležitým faktorem se jeví výchova v rodině.¹⁷

V sociologické teorii se zaměříme na vztah jedince a společnosti jako celku. Problémy s alkoholem a rozšíření konzumace může pramenit z napětí ve společnosti. V souvislosti se společností se setkáváme s různými skupinami lidí, kteří reagují rozdílně na alkohol. Máme

16 Srov. Benedikt VI., Nepomíjivé je jen jedno: osobní láska Krista ke každému. *RadioVaricana.cz*. [online]. 2010. [cit. 2019-03-16]. Dostupné z: <https://www.radiovaticana.cz/clanek.php?id=13356>.

17 Srov. Skála Jaroslav, *Závislost na alkoholu a jiných drogách*, str. 24-25.

zde skupinu abstinujících, kteří odmítají alkohol a vnímají ho jako sociální ohrožení. Jinou skupinu tvoří lidé, kteří pijí pospolu. Tady jde o solidaritu nebo jinak řečeno, o dobrou vůli spolupijících. Jinou skupinu tvoří jedinec, který pije jen pro své potěšení, aby uvolnil své emoce.¹⁸ Bales vyhodnotil požívání alkoholu ve společnosti. Toto hodnocení rozdělil do 4 kategorií:

- 1) *Abstinenti – ti, kteří vůbec nepijí alkohol.*
- 2) *Rituální konzumenti – užívají alkohol výhradně při náboženských či jiných rituálních obřadech (např. při mši svaté, svatbě, oslavách atd.).*
- 3) *Konviviální konzumenti – pijí alkohol z pohledu na druhou osobu, s níž solidarizují. (solidarita)*
- 4) *Utilitární konzumenti – požívají alkohol kvůli svému uvolnění, pocitu síly a odvahy, kterou požití alkoholu postrádají.¹⁹*

Úkolem psychologie je poznat a pochopit, co se s alkoholikem děje a určit, jak tomuto člověku pomoci. Když budeme hledat příčiny závislosti, musíme přihlídnout k psychologii, která se přiklání k tomu, že alkohol budou konzumovat převážně lidé, kteří trpí stresem, mají strach a trpí úzkostí. Lze přihlídnout k vývoji jedince v raném období.

Alkohol je vidět jako morální problém člověka, který hledá cestu, jak žít. Ale není to jen morální problém, neboť je narušena psychika jedince. Alkoholismus patří do oblasti poruch života a chování. Důležité je, jak se člověk realizuje v současném světě, kde se snaží o vítězství dobra a umenšení zla. Jak může uplatnit svou skutečnou osobnost.²⁰ Zmocňuje se okolního světa, kde se sytí různými potřebami a tím přetváří sám sebe. Nestačí mu naplňovat své biologické potřeby, ale žádá mnohem víc a tím dochází ke vzniku různých neuróz, které mohou vést až k alkoholismu. Když srovnáme člověka se zvířaty, jen člověk trpí neurózami, protože stále něco potřebuje. Potřebuje vyniknout jeho osobnost. Hledá sám sebe, to, kým vlastně je. Hledá svou vlastní autentičnost, proto stále něco mění a přetváří. Nežůstává u reálných potřeb, které k životu stačí, ale snaží se naplnit zdánlivé potřeby, ke kterým patří pití alkoholu. Člověk získá jiný pohled na svět. Cítí se neohrožený, plný síly, kterou nadhodnocuje, protože dojde k vystupňování životních sil. Jeho dynamika posouvá do pozadí zábrany, a tím získá nové sebevědomí, protože proráží hranice všedního života. Svůj život nyní vidí lépe – bez zábran, s velkou dávkou síly. Většina osob postižených alkoholem si neuvědomuje, že alkohol je potřeba neetická. Pokud jejich život ztratí smysl, cítí se frustrováni a může tato zvrácenost lidské povahy přerůst do společensky nebezpečných rozměrů, kdy negativní stránka lidského života se mění v démoniku prokletí. Lidský jedinec je pánem tvorstva, který se povyšuje nad přírodu.²¹

Vznik závislosti souvisí se sebeprosazením. Alkohol eliminuje pochybnosti vztahu k lidem. Jde o obnovu seberealizace. Pokud dojde k existenciální frustraci, která se stále prohlubuje, dochází ke ztrátě smyslu života a k rozvoji alkoholismu. Tomu lze zabránit učením. Člověk se chová určitým způsobem, má naučený určitý způsob chování. Tento vzorec je třeba u alkoholika změnit a naučit alkoholika jednat jiným způsobem, než jak byl zvyklý.²²

18 Srov. Skála Jaroslav, *Závislost na alkoholu a jiných drogách*, str. 27.

19 Skála Jaroslav, *Závislost na alkoholu a jiných drogách*, str. 27.

20 Srov. Cvekl J., *Etika a alkoholismus*, <http://www.adzpo.sk/images/articles/adzpo-2015-50-4-179-183.pdf>.

21 Srov. Filo Maxmilián Vladimír, „Alkoholismus a jeho důsledky na psychickou stránku člověka,“ str. 231-239.

22 Srov. Skála Jaroslav, *Závislost na alkoholu a jiných drogách*, str. 29-31.

2.3. Craving

Příznak závislosti na alkoholu tzv. craving, což znamená bažení. Můžeme říci, že se jedná o velmi silnou touhu, aby konzument pocíťoval účinky psychoaktivní látky, se kterou měl již dříve nějakou zkušenost. Toto intenzivní puzení jde ovládnout jen těžko. Ve kterých situacích je bažení nejsilnější? Je to ve chvíli, kdy je předmět touhy dostupný. Silné bažení pocíťuje člověk na počátku abstinence, hned první den poté, co se piják rozhodne přestat s pitím alkoholu. Také špatný duševní stav může zvýšit intenzitu bažení. Dochází ke vzpomínkám na příjemné pocity, které alkoholik prožíval po požití látky.²³ Tato vzpomínka měla často nutkavý charakter. Opakem příjemného jsou nepříjemné pocity, které alkoholik při bažení prožívá. Má sucho v ústech, třes, bušení srdce, svírání na hrudi. Tohle jsou tělesné pocity. Nepříjemné jsou i duševní pocity, kterých v poslední době přibývá. Jedná se o úzkost, únavu, slabost nebo zhoršené vnímání okolí. Člověk si své bažení mnohdy neuvědomí, protože je natolik silné, že ovlivní myšlení i chování. Nedokáže toto bažení rozpoznat. U mnoha lidí vzniká bažení snadněji při stresu, při únavě a při vyčerpání. Také úzkost zvyšuje sílu bažení. Někdy vzniká nezávisle na jiné emoci – navazuje na jiný emoční stav. Bažení, které mělo usnadnit přežití, může člověka ohrozit, protože hledá hezké důvody pro nehezké chování. Bažení zhoršuje paměť a vede k dennímu snění, odvádí pozornost od záležitostí běžného života.

Lékařský výzkum prokázal souvislost mezi bažením a nekontrolovaným pitím alkoholu. Někdy po něčem bažíme, aniž bychom si to uvědomovali a může to ovlivnit i naše chování. Takové bažení může být velice nebezpečné, protože ho nevnímáme, neuvědomujeme si ho. Tuto situaci přímo popíráme, protože bažení po alkoholu zaměníme za obyčejnou chuť si dát skleničku.

Mnozí lidé se za pití stydí a tají ho. Závislost ukazuje na jeden problém, který v sobě skrývá problémů více, neboť to souvisí s onemocněním vnitřních orgánů, s problémy v práci, nebo může docházet k úrazům.

Bažení má vliv na vznik recidivy, které vedou k silnějšímu bažení i k mnoha problémům v různých oblastech života. Nejhorším a nejsilnějším spouštěčem bývá recidiva návykového chování u většiny závislých. Důležité je, zastavit recidivu na samém počátku.

2.4. Recidiva

V souvislosti s alkoholismem se setkáme s pojmem recidiva (str.36, Jak překonat problémy s alkoholem). Je to období, kdy po čase abstinování se opět vrátíme k alkoholu. Je to opakovaný návrat k pití alkoholu. Alkoholik se snaží své chování omlouvat.²⁴ Recidivám je třeba věnovat pozornost, nepřeceňovat ji, ale ani nepodceňovat, jen uchopit včas pomocnou ruku, kterou nám mohou podat naši nejbližší, kamarádi, nebo i lékař. Někdo svůj problém zvládne až po mnoha recidivách. Je třeba si uvědomit, co nám alkohol bere, o co nás ochuzuje, a navázat na zkušenost z naší abstinence a postavit životu pevné základy a napsat si plán opatření, pokud by k recidivě došlo.

2.5. Cesta k nápravě

23 Srov. Nešpor Karel, *Jak překonat problémy s alkoholem*, str. 79.

24 Nešpor Karel, *Jak překonat problémy s alkoholem*, str. 36.

Existuje nějaké rozumové zhodnocení u alkoholiků? Vstup do závislosti je nejvíce nebezpečný pro ty, kteří tuto skutečnost podceňují. Vůbec si neuvědomují, že by mohli být někdy závislími, protože pijí málo a jen příležitostně. Jiným případem je ten, kdo má k pití přirozené sklony, protože buď vyrůstal v rodině alkoholika, nebo pijí všichni kolem. Pro takového člověka je pití přirozený jev a nevidí v něm nic špatného. Častou konzumací alkoholu dochází k poškození nervového systému. V této fázi se už nelze ptát: „co na to rozum?“²⁵

Zde je nejdůležitější první krok, kterým je, problém si přiznat. Přiznat, že jsem závislý na alkoholu. Lidí, kteří jsou závislí na alkoholu je veliké množství, ale více je těch, kdo závislí sice nejsou, ale pití jim velice škodí. To má pak dopad na rodinu, okolí i práci. Kdy je čas, aby člověk, který konzumuje alkohol, vyhledal odbornou pomoc? Je to v situaci, kdy už problém nezvládá vlastními silami. Mnoho lidí se ale za pití stydí a tají ho. Proto s vyhledáním pomoci otálí. Chce si pomoci sám a často tím působí problémy nejen sobě, ale také okolí, ve kterém se zdržuje. Jsou známé situace, kdy alkoholikovi pomohla četba knihy popisující tento problém, ale v mnoha případech je nutná spolupráce s odborníkem.

První krok začíná volbou – ano, chci z bludného kruhu ven. Teprve potom můžeme začít tvořit cestu k nápravě, protože je nutné chtít něco změnit. Ale není vhodné se vznášet až ke hvězdám, ale klást si malé, ale splnitelné cíle. Alkoholik nepřestane pít hned, takový cíl není reálný, ale omezení pití už reálné je a je to také prvním krůčkem k vytčenému cíli. Je důležité vědět, že jdu správným směrem. Protože cesta je dlouhá, není tak důležité, kdy do cíle dojdu, ale správný směr cesty. V hlavě se nám honí různé myšlenky, které buď chceme následovat, nebo je umlčet. Je dobré spíše znát, co chceme udělat, než to, co dělat nechceme. Chci být s rodinou, je důležitější, než – nebudu pít. K tomu, abychom něco změnili, nepotřebujeme znát, proč se to děje. Pokud se má v našem životě něco změnit, musíme vědět, jak má tato změna vypadat a kdy se změnou začneme. Také přátelé jsou důležití, protože někdo nám se změnou pomůže. Pokud máme nesnáze a víme, že nesnáze máme, tak bychom si měli vzpomenout na období, kdy jsme problémy neměli a začít tuto vzpomínku realizovat. Je víc než nutné, znovu nabrat správný směr. Neopakovat problém, nebo řešení, které se ukázalo, jako neúspěšné. „*Jestliže jste v jámě, přestaňte kopat*“.²⁶

Podle knihy Romana Procházky (*Disociace, alexithymie a self u lidí závislých na alkoholu*) mají lidé závislí na alkoholu velmi nízké sebevědomí. Dochází k narušení vnímání sebeúcty, proto je důležité pracovat na vnímání sebe sama. Toto poznání je velmi důležité, aby se alkoholik uzdravil²⁷

25 Skála Jaroslav *Až na dno*, str. 39.

26 Miller Scot D. a Berg Insoo Kim, *Zázračná metoda (Radikálně nový přístup k problémovému pití alkoholu)*, str. 185.

27 Procházka Roman, *Disociace alexithymie a self u lidí závislých na alkoholu*, str. 80.

3. Etické zásady pro život s alkoholem.

V knize „Zůstat střízlivý“ se Karel Nešpor zmiňuje o tom, že je dobré, aby člověk udělal pro dobrou věc všechno, co je v jeho silách a potom už se danou situací nezabývat. Jinak je mysl člověka stále zaneprázdněna tím, co už je vyřešeno. To platí i mezi alkoholiky. Pokud nedokáže alkoholik přestat s pitím, tak aspoň může dodržovat určité etické zásady, které jsou v jeho moci. Zde patří různá doporučení a poučení, které mohou přejít až k zákazům.²⁸ „*Nepijeme proto, abychom upadli, ale proto, abychom se povznesli.*“²⁹

K první etické zásadě patří pravidlo „neubližovat.“ Alkoholik může důstojně čelit zlu. Přece nemusí klesnout na úroveň toho, kdo se zla dopouští. Ale také zlu nepodléhat. Neubližovat znamená, těšit se z toho, že v jeho okolí utichá nepřátelství a nepokoj. Vzniká harmonie, klid a mír. Neubližovat neznamená jen klid kolem nás, ale hlavně klid v nás – neubližovat sobě. Jaké signály jsou vysílány do okolí (gesta, slova, výraz tváře), tak jej okolí vnímá a reaguje na ně. Neubližovat také znamená dodržovat určitý zdravý styl. Nepřejídat se, nekouřit, omezit pití alkoholu, chodit do přírody, cvičit a hlavně mít přátele, kteří chtějí také dobře žít. Dalším pravidlem je pravdivost. Nesnažit se obelhat sebe, ani obelhávat ostatní. Pravdivost lidí nasměruje na cestu, kde pro lež není místo. Život se stává přímočarý a lehčí, protože když mluvíš pravdu, nemusíš si pamatovat, co jsi komu říkal, protože pravda je jen jedna. Pokud se pravdou zabýváme ve svých myšlenkách i slovech, tak i naše činy budou pravdivé a spravedlivé.

Ovládání smyslnosti.

Neznamená potlačování, ale ovládání. Pokud stále něco přemítám v hlavě a snažím se na tu věc zapomenout, nebo přehlížet, tak svou mysl neovládám. Je třeba mít odvahu odmítnout špatné kamarády, kteří svádějí k pití v pohostinstvích a také sílu, nepodlehnout skleničce moku, když se naskytne příležitost. Rozvinutí ovládání smyslnosti slibuje odvahu a sílu.

Poctivost, nekradení.

Tohle pravidlo hovoří samo za sebe. Pokud se bude snažit alkoholik žít poctivě a spravedlivě, všimne si toho určitě okolí a ocení to svou důvěrou k danému člověku.

Nehrabivost.

Dává svobodu a nepřipoutanost. V knize „Zůstat střízlivý“ od Karla Nešpora se píše: „Nebezpečí je v přijímání darů, zejména v případě, že si tím dávající chce příjemce zavázat a ovládnout ho, tedy když se jedná o nějakou formu bytí i nepřímého nebo malého úplatku. Tím, že člověk nehromadí zbytečnosti, si navíc podstatně zjednoduší život.“³⁰

Seznámili jsme se se zásadami, které v člověku probouzejí dobro. Dobrým se člověk stává v té chvíli, když dokáže odolávat zlu, čelit špatným myšlenkám i vnuknutím a straní se, pokud to je možné, špatné společnosti, která svým způsobem života odporuje morálním hodnotám člověka.

28 Nešpor Karel, *Zůstat střízlivý*, str. 196.

29 Srov. Matuška Peter, *U vína o víně vesele i vážně*, str. 86.

30 Nešpor Karel, *Zůstat střízlivý*, str. 103.

4. Závislost a svoboda.

4.1. Mravní jednání a svoboda

Etika zkoumá hodnoty, které usměřují lidské jednání v situacích, kdy existuje možnost volby prostřednictvím svobodné vůle. Člověk závislý na alkoholu, trpí psychickými poruchami, jak je psáno ve druhé kapitole, a často není schopen vlastního úsudku, a proto v jeho životě převládá sobectví. Tím je narušena svoboda jedince, o které budu v této kapitole psát. Helmut Weber ve své učebnici morální teologie uvádí: „*Svobodou jako podmínkou morálky se dnes myslí přednostně svoboda vlastní cesty.*“³¹ Co je myšleno pod pojmem svoboda, se dočteme v Katechismu. Bůh svěřil člověku moc nad svým jednáním. Může se rozhodnout pro cestu dobra, nebo zla. Ale jak bude jednat závislý člověk na alkoholu? Veliká touha se opít ho vede k uspokojení svých vlastních potřeb. Tolik potřebná láska závislému člověku schází. Svobodným se člověk stává, když volí cestu dobra, která směřuje k Bohu.³² Člověk se tak vymaní z moci hříchu, protože bez hříchu se stává svobodným. Hřích už ho neovládá, nemá nad ním moc, jak je uvedeno (Řím. 6,14): „*Hřích nad vámi už nebude panovat.*“ Pravá svoboda je chtít ochotně pomáhat bližnímu. Ale to se závislému alkoholikovi podaří, jen když se chce vyléčit. Pokud chce člověk dobro jen pro sebe, nejedná správně, ale podle skutků těla. Pravá svoboda je konat dobro druhým. Protože: „*Kde je Duch Páně, tam je svoboda*“ (2.Kor. 3,17). Pokud člověk volí záměrně zlo, už se jedná o vinu, kdy se člověk točí v „*dábském kruhu sobectví.*“ Má možnost svobodné volby, buď pro pravidla lásky, nebo sobectví, kterým si uzavírá cestu k Bohu. Buď se otevře druhým, nebo se bude starat o vlastní prospěch, kterým se staví proti sobě. Svoboda určuje cestu k dobru. Podle tohoto rčení můžeme říci, pokud jedinec častěji koná dobro, stává se svobodným. Pokud je svoboda zaměřena k Bohu, který jediný je svrchovaným dobrem, tato svoboda dosahuje dokonalosti. Můžeme ji zneužít, když záměrně volíme zlo, naše svoboda pak vede k otroctví a hříchu.³³ Je to nezávislost k morálním normám.³⁴ Podle Webera³⁵ je to nejdůležitější moment svobody a smýšlení. V daném okamžiku je důležité, zda je člověk duševně bdělý a jak je naladěný. Musí si být vědom toho, co chce. Tedy požadavku. Nemůže opomenout svobodu rozhodování. Jedině za předpokladu svobody je možné mravní jednání. Pokud někdo dělá něco vědomě a úmyslně, jedná se o svobodné jednání. Svoboda je zde jako danost, jako svoboda vlastní cesty. O svobodě lze pochybovat u lidí, kteří jen plní příkazy a nemají vlastní názor. Jde o svobodu určující moci prostředí. Žijí v prostředí, které je natolik ovládá, že nemají vlastní názor. Vždy se řídí podle někoho. Nejsou schopni vlastního názoru, ani cesty. Jsou pod vládou někoho, kdo je stále vodí za ruku. Nebo mohou mít strach se prosadit mezi dominantnějšími lidmi. U člověka je charakteristické mravní chování, které je dáno jen člověku, takže se jedná o čin lidský. Jde o vědomé jednání typické jen pro člověka.

Abychom získali správný pohled na svobodu z teologického hlediska, Weber říká, že je nutné číst a porovnávat s biblí, kde se s pojmem svoboda setkáváme jak ve Starém, tak i v Novém zákoně. V Gn 4,7 se mluví o tom, že člověk má vládnout nad hříchem a konat dobro, aby ho

31 Weber Helmut, *Všeobecná morální teologie*, str. 224.

32 *Katechismus katolické církve*, č. 1731.

33 Srov. *Katechismus katolické církve*, č. 1733.

34 Srov. Weber Helmut, *Všeobecná morální teologie*, str. 222-239.

35 Weber Helmut, *Všeobecná morální teologie*, str. 221.

hřích neovládl. V Dt 30,19 Bůh Mojžíšovi předložil život i smrt a žádal jej, aby se rozhodl pro život. V Sir 15,14 Bůh na počátku stvořil člověka a dal mu možnost volby- tedy rozhodování s tím, že pokud bude člověk chtít, může plnit přikázání.

Ve starém zákoně je svobodou myšleno to, že člověk může být Bohem povolán k odpovědnosti za svoje konání.

Svobodu v Novém zákoně vidíme převážně u Pavla, v jeho listech. Pavel vidí svobodu ve vykoupení. Jde tady převážně o spásu člověka, který se snaží osvobodit od moci hříchu, kde hřích nad lidmi už nebude panovat (Řím 6,14). Hřích začíná tam, kde se člověk snaží dávat do popředí sám sebe, své zájmy a potřeby. Tak člověk plní žádosti těla, je sobecký. V Gal 5,13 je psáno: „*Nemějte svobodu za příležitost k prosazování sebe, ale služte v lásce jedni druhým*“.

Ten člověk, kterému se podaří osvobodit od hříchu, se nyní stává svobodným. Pokušení svádí k sebeprosazování.³⁶ Člověk se musí stát pánem nad svými skutky. V otázce svobody musíme přihlédnout ke genetické výbavě jedince a také k tělesnému, duševnímu a duchovnímu zdraví. Musíme přihlédnout také k tomu, jaké bylo jeho rozhodnutí v minulosti. Co tento člověk sám prožil. Jak může minulost určovat chování člověka. Jakou silou je tento člověk vtahován zpět do minulých chyb a provinění? Vina existuje, pokud se člověk vědomě rozhodne pro zlo, které by nemusel vykonat. Člověku je dáno, aby se mohl svobodně rozhodnout pro dobro. Tuto svobodu máme díky Ježíši Kristu, který nám dal šanci vymanit se ze sobectví, které je vlastní d'áblu. I překročení omezení svobody si žádá svou daň. Opojení ze svobody sice může trvat nějaký čas (např. rychlá jízda autem, nebo překročení fyzikálních zákonů), ale toto překročení omezuje, nebo úplně ztrácí volnost. Pokud budou svobodní všichni kolem nás, tak budeme svobodní i my. Z toho plyne, že svoboda je v dávání. Když dám někomu svobodu, budu i já svobodný. Takto se rozhodne člověk pro dobro a pro lásku. Jejím opakem je pravidlo sobectví, kde se člověk stará především o svůj prospěch. Takto člověk svou bytost a člověčenství mrzačí a odcizuje. Otázka dobra a zla, náš postoj k ní je vlastně naším postojem k Bohu.³⁷

K následování Ježíše Krista je jednou z podmínek svoboda člověka, je to sebevláda. To, zda se dokážeme ovládat, nejlépe zjistíme, když se podíváme do zpovědního zrcadla³⁸ na dílek desatera – nezabiješ. Setkáme se zde s otázkami, jako – nepoškozoval jsem svoje zdraví (alkohol) nebo nevydal jsem v nebezpečí život a zdraví bližních, neřídil jsem pod vlivem alkoholu, netrápil jsem své okolí nebo partnera, vedl jsem hádky, spory a rvačky. Klíčí ve mně zlo nebo láska? Jsem skutečně svobodný?

Podle Katechismu je svoboda moc darovaná Bohem člověku jednat z vlastního rozhodnutí. Čím více člověk dělá dobro, tím více se stává svobodným. Svoboda zahrnuje možnost volit mezi dobrem a zlem. „*Volba zla je zneužitím svobody a vede k otroctví hříchu*“.

Svoboda dělá člověka zodpovědným za svoje skutky. Naše svoboda byla následkem prvotního hříchu oslabena. Ježíš Kristus nás však osvobodil – to je svoboda. Zdroje mravních skutků jsou- zvolený předmět (skutečné nebo zdánlivé dobro), úmysl (cíl, ke kterému je jednání zaměřeno) a okolnosti jednání včetně následků.³⁹

36 Srov. Weber Helmut, *Všeobecná morální teologie*, str. 227.

37 Weber Helmut, *Všeobecná morální teologie*, str. 238.

38 Srov. P. Simajchl Ladislav, P. Cirkle Karel, P. Ulman Oldřich, *Kancionál*, str. 74.

39 Srov. *Katechismus katolické církve*, str. 442 - 444.

4.2. Cesta ke svobodě a zákon

V této části kapitoly se pokusím o vyjádření k dobru, které vede ke svobodě: *“Respektovat zákony vepsané do stvoření a vztahy vyplývající z přirozenosti věcí je zásadou moudrosti a základem morálky.”*⁴⁰

Prvotní hřích způsobil utrpení následkem nevědomosti člověka, který je nakloněn k hříchu zapříčiněném žádostivostí.⁴¹ Tato nevědomost způsobila, že se člověk přiklání ke špatnosti a tím způsobem užívá své svobody. Je přikloněn ke hříchu a proto není ve svém jednání svobodný (katechismus str.437 č.1714). Nás bude zajímat cesta alkoholika ke svobodě a dobru. Dobro jednotlivce má vztah k dobru obecnému, které je vlastně dobré pro každého. Hovoříme zde o společenské přirozenosti člověka (katechismus str.475 č.1905). Uplatněním takového dobra můžeme dosáhnout vlastní dokonalosti. Pokud si toto uvědomí člověk závislý na alkoholu a bude se snažit dodržovat etické zásady, popsané v příslušné kapitole, tak se přiblíží k cíli, který směřuje ke svobodě člověka. Tím se dobro závislého člověka stane přijatelnějším pro společnost, protože se pijan nebude snažit křivit to, co je pro člověka dobré a k užitku. Kde člověk pozná, co je dobré? V katechismu katolické církve, je psáno, že je úkolem církve, aby hlásala mravní zásady, i ty, které se týkají společenského pořádku, proto mohou posoudit každou lidskou záležitost.⁴² I ten, kdo holduje alkoholu, by měl k druhým prokazovat lásku, a pak může doufat, že mu bude láska opětována. Tato víra, že svět kolem je dobrý, se stane skutečností. Jen se nesmí poddávat zlu.⁴³ Zlem se myslí okolnosti, které vedou k častému konzumu alkoholu a prohřešky, které s tím souvisí. Každý ví, že zlo vede ke hříchu a hřích vzdaluje člověka od Boha. Proto se modlíme...neuveď nás v pokušení...*Čím více člověk koná dobro, tím více se stává svobodným. Není opravdové svobody, leč ve službě dobra a spravedlnosti. Zvolit neposlušnost a zlo je zneužitím svobody a vede k otroctví hříchu.*

⁴⁴Co je správné by mělo být zároveň dobré a spravedlivé. Tady se můžeme dostat ke klamu, protože poznáme dobro, které dobrem vůbec není. Zdrojem klamu se může stát pohnutka rozkoše, která se nám může jevit jako dobro, ale tím pravým dobrem skutečně není. Tak se nám může jevit počáteční stádium alkoholu, kdy člověk cítí rozčarování a euforii. Směr cesty, který si zvolíme, rozhoduje o tom, zda je to mravné či nikoliv. Směr má větší váhu, než samotné skutky, které jsou cesty příčinou. Záměrnou volbu předchází rozvaha, protože nejdříve ve své mysli o této cestě uvažujeme. Napít se, nebo nenapít? Jen málokdo uvažuje rovnou o cíli. Cíl nás na počátku nezajímá. Do popředí se dostává způsob, jak se k cíli dostaneme. Jak vykročíme na cestu. Ale proč nás na cestu dovedl alkohol? Je to to zdánlivé dobro, ten zdroj klamu, kde pod maskou opojení, zdánlivé radosti a rozkoše, se k nám přikradlo zlo. Toto zlo má masku, protože není k poznání, je nám dobře. Ve svém životě si klademe takové cíle, jací jsme. To, co činíme, máme ve své moci od počátku, až do konce. Naše konání se však nemusí slučovat se ctností, protože ctnostný člověk bude vždy jednat správně. Je možné jednat špatně z nevědomosti? Jedná se o skutek dobrovolný, nebo nedobrovolný? Dobrovolný skutek nám činí radost, ale u nedobrovolného cítíme zármutek. Jak může zlostný, nebo opilý člověk jednat nevědomě? Opíjení alkoholem z vlastní vůle je tedy skutek dobrovolný. Jak se může dostat ke ctnosti člověk, který vědomě požívá alkohol,

40 *Katechismus katolické církve*, č. 354.

41 Srov. *Katechismus katolické církve*, č. 418.

42 Srov. *Katechismus katolické církve*, č. 2032.

43 Srov. *Katechismus katolické církve*, č. 2034.

44 *Katechismus katolické církve*, č. 1733.

když ctnost je středem mezi dvěma špatnostmi a pítí je přece špatnost. Pravda je vždy jen jedna a k dobru vede také jen jedna cesta. Jen u špatnosti a zla máme na výběr z více cest. Správná je střední cesta, střed mezi nadbytkem a nedostatkem. Ale zde střední cesta není. Alkohol ničí zdraví a okolí. Chování alkoholika není etické, i když ho k tomu dovedly okolnosti, nebo okolí. Mravní – etická ctnost vzniká ze zvyku, opakováním stejných činností (dobrých činností). Vztahuje se k našim pocitům, můžeme popsat z čeho máme radost, nebo, kdy cítíme lítost nad svým chováním. Dobrý život vzniká z dobrých návyků, kterým se můžeme naučit v mládí. Z toho lze usoudit, že dobrá výchova má na jedince blahodárný vliv. Je třeba mladým lidem ukázat, jak správně žít a jak se o sebe postarat.

Nejde jen o naše tělo, ale o bližní. Jídlo, alkohol, tabák a léky by se neměly zneužívat.⁴⁵ Je třeba respektovat spravedlnost, abychom žili správně. A duchovno by mělo vítězit nad pudovými záležitostmi. Největším přikázáním je láska, tak bychom ji, měli respektovat, aby mohlo dojít k obrácení srdcí a zlepšily se společenské poměry.⁴⁶

Podle katechismu bychom se měli vyhýbat drogám, užívání omamných látek, které vedou k velkým škodám na zdraví. Zde můžeme zařadit i nestřídmou konzumaci jídla, pití alkoholických nápojů, kouření tabákových produktů a zneužívání potřeby léků.

Z dobrého musí vzniknout jen dobré. Dobro nemůže vzniknout ze zlého. Proto není dovoleno působit zlo, aby se z něj stalo dobro. Vlivem okolností může být změněna odpovědnost, ale to neznamená, že se změní mravní hodnota, ta nemůže být změněna. Pokud budeme stále konat dobro, můžeme změnit svůj život k dobrému.⁴⁷

Nyní můžeme říci, že ke svobodě nás přivede správně nasměrovaná cesta dobra k sobě i k bližním. Alkohol s jeho účinky nás ke svobodě nepřivede, jediné změna postoje ke konzumu s etickými zásadami.

45 *Katechismus katolické církve*, č. 377.

46 *Katechismus katolické církve*, č. 1807.

47 Srov. *Katechismus katolické církve*, str. 447 – 448.

5. Piják a léčebna

Velice mne zaujali lidé, kteří se chtěli vymanit ze spárů zla, kterému se říká závislost na alkoholu. Na toto téma jsem použila zápisky z léčebny od člověka, který mi byl moc blízký. Už sám název „piják a léčebna“ hovoří, o čem budu psát. Do léčebny se dostane piják jen na vlastní žádost. Je to tedy o správném rozhodnutí. Co pijáka přimělo k cestě za střízlivostí? Byl to vliv rodiny, sousedů, nebo kamarádů? Existuje snad jiný důvod, který pijáka přiměl k cestě za lepším a nadějnějším životem? Není tak důležité, proč se tak stalo. Důležitější je, že k tomuto rozhodnutí došlo. Kolik odvahy bylo zapotřebí říci „já se budu léčit“.

Bylo na čase, přestat si lhát a začít vidět pravdu v sobě a kolem sebe. V knize „Zůstat střízlivý“ se píše: „*Bůh je pravda, a je možné ho dosáhnout pravdivostí v myšlenkách, slovech i činech. Pravdivost má jít ruku v ruce s neublíživáním.*“⁴⁸ I v Písmu svatém se píše o vysvobození k novému životu (Římanům 6,17). Nabízí se nové poznání a lepší život.

Z hloubi srdce vyvěrá otázka, jaké jsou nevýhody pití alkoholu a co lepšího přináší život, když člověk abstínuje. Jakými etickými otázkami se zabývají pijáci v léčebně? K prvním otázkám patřilo „co pro něj znamenala podpora okolí“. Piják se setkal s tím, že mu někdo věří. Věřící, že léčbu zvládne a zařadí se do normálního života. Už se mu nelíbí pošklebky sousedů či spolupracovníků. Nechce, aby mu někdo házel klacky pod nohy. I v Písmu je psáno: „Tvá víra tě zachránila.“ Někdo mu dal najevo, že o něj stojí a má proč bojovat. V první řadě jsou to děti a rodina, na které se může spolehnout.

K další otázce patří „Komu jsem svým pitím ublížil a jak“. Je třeba se nad tím zamyslet. Ten, kdo pije, nejvíce ubližuje sobě a pak svým jednáním i svému okolí. Každý člověk má v sobě něco dobrého. Ale nyní to není on. To „Pan alkohol“ ho ovládá a dělá z něj pijáka. Je třeba si znovu najít cestu k těm ublíženým a zraněným.

Třetí téma se dívá na život. Piják hodnotí, jaký byl jeho život do doby, než nastoupil do léčebny a čeho by se chtěl v budoucnu vyvarovat. Než začal pít, měl modré nebe nad hlavou. S pitím jsou dny šedé. Je třeba opět objevit modré nebe.

K poslednímu tématu patří zhodnocení léčby. Bylo to k užitku? Obohatil pobyt v léčebně pijáka tak, aby lépe fungoval? Co mu to přineslo? Nové kamarády a jiný pohled na svět. Nejdůležitější je poznání, že i ze dna se dá odrazit a jít vstříc šťastným zítřkům. O své procházce zkušenostmi s alkoholem se dočteme v knize „Breviář abstinující alkoholičky.“ Zde je psáno o jejích nesnázích, pádech a bojích.⁴⁹

Pozastavila jsem se u otázky Člověk závislý jako partner. Jak piják vidí sebe ve vztahu. Jak může někomu obohatit život opilý partner? Pokud má piják děti, je na místě se zabývat otázkou, jaký je člověk závislý na alkoholu jako rodič. Jaká je rozhodná fáze závislosti. Kdo vlastně alkoholik je? To všechno jsou otázky, na které se snaží piják v léčebně najít odpověď. Musí najít sám sebe a vyjít ze stínu závislosti na slunce.

O alkoholismu se zmiňuje MUDr. Petr Riesel Csc, který napsal velice zajímavou esej o významu morálky ve společnosti. Zaujalo mne rčení: „*Etika je jeden z pilířů víry, měřítko pravdy.*“ Důležité je, mít důvod pro něco žít. Aby měl náš život smysl, musíme ten smysl najít, neboť nám není dán do vínku. My jen k němu směřujeme. Zanedbání hledání může vést k pocitu prázdnoty. Příčinou selhání pacientů, kteří se chtějí léčit, je často nezodpovědnost a

48 Nešpor Karel, *Zůstat střízlivý*, str. 196.

49 Srov. Týnková Jarmila, *Breviář abstinující alkoholičky*, str. 1 - 136 .

samolibost vedoucí k netečnosti. Ta vznikla špatným vštípením morálních hodnot v dětství. Pokud člověk žije ve společnosti, kde se projevil úpadek morálky, jen těžko přijímá léčbu. Alkoholikům může pomoci psychoterapie. Mnozí pacienti ji odmítnou, ale pokud má pacient dobrý vztah s terapeutem, může dojít k dlouhodobé péči. Zde je přínosné vyzdvihnout dobré vlastnosti pacienta a pomalu se dostat k tomu, s čím je ve svém životě nespokojen. Tak může dojít k nápravě toho, co mu v životě škodí a pomalu přejít k tématu, jak by chtěl žít v budoucnu. Takový člověk nahradil hodnoty patřící duchovnu zájmem o materiální bohatství. Morálním hodnotám se věnují náboženské systémy. Alkohol má vliv na morálku lidí. Mladí lidé se rádi baví a četba knih je nezajímá. Často unikají realitě. Výchova v rodině má na jedince veliký vliv. Pokud dojde k pochybení, škola ji nenahradí. Ten, kdo je závislý na alkoholu, často trpí poruchami osobnosti. Takovému člověku je třeba říci pravdu, věnovat se mu s láskou a respektem k osobnosti a poskytnout mu možnost svobodně se rozhodnout zda nastoupí na léčbu a změni svůj život. Neměli bychom zapomenout na desatero, kde víra vede k smysluplné existenci. Pan doktor nám dává radu, jak podpořit morální hodnoty člověka: *Učme humanismu, směru vycházejícímu z renesance, který je založen na uznání hodnot člověka a jeho lidství.*⁵⁰

Pokud se alkoholikem někdo stane, měl by mít snahu, aby se vyléčil. Toto rozhodnutí by měl učinit nejen kvůli sobě, ale také i druhým, na kterých mu záleží. Ne každý to dokáže a můžeme říci, že úspěšnost je omezená. Když nahlédneme do statistik, tak zjistíme, že v roce 2018 se ČR umístila na 4. místě v roční spotřebě alkoholu, což znamená 11,6 litru na osobu. „V registru bylo evidováno celkem 5704 uživatelů alkoholu.“⁵¹ Poprvé léčených bylo 2501 osob. Léčba má i etické souvislosti, kterými se zabývá organizace „Anonymních alkoholiků“. Tuto organizaci založili v roce 1935 dva kamarádi, Bill a Bob, na severu USA. Byli to věřící lidé, ale tato organizace není vázána na náboženství, neboť ji navštěvují i ateisté. Co je pro návštěvníky této organizace důležité? Přiznat si svou bezmocnost k alkoholu a svůj život a problémy předložit Bohu. Provést inventuru svého života a umět popsat své nedostatky a přiznat si, komu jsme ve svém životě ublížili. Důležité je rozhodnutí, učinit ve svém životě nápravu a svým příkladem pomoci ostatním alkoholikům zvládnout svůj život. V této organizaci si lidé pomáhají a spojuje je dobrá vůle, protože nabízejí svůj osobní příklad a zkušenost s alkoholem. V životě alkoholika je důležité, jak jsem se již zmínila výše, problém si přiznat. Pak problém začít řešit a na své nové cestě vydržet. Pokud dojde k nezdaru a vyléčit se nedokáže, pak je vhodné minimalizovat škody, jak je popsáno ve 4. kapitole.

50 Riesel, Petr. O významu morálky ve společnosti a u pacientů závislých na drogách z hlediska adiktologa. *Adiktologie v preventivní a léčebné praxi*. [online] Třebotov: SCAN z.s. [cit. 2020-03-23]. Dostupné z: <https://www.aplp.cz/o-vyznamu-moralky-ve-spolecnosti-a-u-pacientu-zavislych-na-drogach-z-hlediska-adiktologa>

51 Léčba uživatelů drog v ČR v roce 2018. *Aktuální informace Ústavu zdravotnických informací a statistiky České republiky*. [online]. Praha: Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR. 3. července 2019, str. 6. [cit. 2020-03-23]. Dostupné z: <https://www.uzis.cz/res/f/008270/ai-2019-03-nrlud.pdf>

6. Sondy do vztahu křesťanství a alkoholu.

V předcházejících kapitolách jsem se snažila vysvětlit pojem alkoholismus – jaký má dopad na zdraví člověka, kterého provází stres, strach a úzkost. Z toho vyplývá, vztah opilého jedince ke společnosti, který by měl alespoň dodržovat etické zásady a snažit se najít cestu dobra, vedoucí ke svobodě a k Bohu, protože základním měřítkem alkoholismu je škodlivost. Ale proč jsem si zvolila psát na téma alkoholismus v Písmu, u Klementa Alexandrijského a u Jana Pavla II.? Protože mají k alkoholismu co říci a vhodně mou práci doplňují. Písmo nás varuje před tím, jaký dopad má účinek alkoholu na naše zdraví. Klement Alexandrijský se nás snaží chránit a vychovávat. V souvislosti s eucharistií, nás přivádí ke slavení, kde vysvětluje vztah vína a krve Ježíše Krista. Poslední část je zaměřena na Jana Pavla II., kterého znepokojuje zneužití alkoholu mladými lidmi. Chtěl posílit rodinné hodnoty pravou láskou. Ukázat tak cestu dobra, směřující k Bohu.

Cílem člověka je rozvinout Boží obraz ve svém srdci a dosáhnout přirozeného cíle, kterým je dobrý život v Ježíši Kristu. Toho může člověk dosáhnout, když uposlechne zákon a své svědomí. V bibli se můžeme dočíst záměr stvořitele, kde cílem lidské přirozenosti je Bůh. „A naděje nezklame, neboť Boží láska je vylita do našich srdcí skrze Ducha svatého, který nám byl dán.“ (Římanům 5,5). Člověk chce být sám sebou a má možnost se svobodně rozhodnout pro Boží volání, nebo cestu hříchu. Hříchem se myslí nedostatek dobra, které si člověk zvolil svými skutky, ve kterých nachází potěšení. Nejdůležitější knihou, která tuto cestu popisuje a ze které čerpá papež Jan Pavel II. i Klement Alexandrijský, je Písmo Svaté o kterém píše v navazující podkapitole.

6.1. Písmo Svaté

O alkoholismu se můžeme dočíst v celé bibli. Můžeme říci, že je zde po celou dobu existence křesťanství. K nejdůležitějším patří varování, aby se člověk neopíjel. V dějepisných knihách se píše, že víno nesloužilo jen k opíjení, ale k nekrvavým obětem oslavy Boha, na které jsou stanoveny předpisy. Za zmínku pak stojí, že z „temné modré odrůdy“ (srov. Dt 32,14) se vyrábělo červené víno, které bylo označováno „krev hroznů.“ V knihách moudrosti jsme varování před tím, jaké vlastnosti opilost má, a že je dobré se jí vyvarovat, nebo uposlechnout doporučení přiměřené konzumace: „popíjejte víno s dobrou myslí“ (srov. Kaz 9.7). Knihy moudrosti nás vedou k dobrému životu, o tom pojednává Sirachovec. V prorockých knihách často zazní varování „běda“. Proroci kladli důraz na úctu k právu a spravedlnosti. V Novém zákoně je víno předzvěstí spásy člověka. Vidíme to na svatbě v Káně, kde Ježíš promění vodu ve víno a tím naznačí čas Poslední večeře, kterou tráví s učedníky. Tehdy stanovil Ježíš, jak se bude používat víno při eucharistické liturgii, kde víno je Kristova krev. Tuto krev za naše hříchy Ježíš Kristus prolil na kříži. Nyní se dostáváme k Pavlovi, který je nazýván apoštolem. On také varuje lidi před opíjením. Radí jim, aby usilovali o to, co prospívá společnému růstu a slouží k pokoji. Dává odkaz na Písmo, které varuje před nerozumností (srov. Ef 5,18). Zmiňuje se i o chování biskupů a jáhnů. Nyní můžeme říci, že nás celá Bible varuje před následky požití alkoholu.

O alkoholu je zmínka už za dnů Noe. V 1. Mojžíšově 9.kapitole 20-21 je psáno: *I začal Noe obdělávat půdu a vysadil vinici. Napil se pak vína, opil se a odkryl uprostřed svého stanu.* Noe jen neseseděl u vína, ale nejdříve pracoval, vysadil vinici a až po práci se napil alkoholu.

Bůh poželhal tomu, kdo zakryl jeho nahotu. Noe nepatřil k těm, kteří jen alkoholu holdují, byl jediný spravedlivý, kterého si Bůh vyvolil a zachránil ho před potopou světa. V citovaném úryvku můžeme spatřit varování před alkoholismem. Noe měl pozitivní vztah ke slavení, ale vyvstalo zde nebezpečí ztráty důstojnosti. Má bázeň před Hospodinem a dodržováním desatera Hospodinu děkuje⁵² (srov. Dt 6,25). Nakonec se ovšem neodsuzuje alkoholismus, ale neúcta vůči otci. Bůh sice obnovil Zemi, ale staré zvyky lidí – opojení alkoholem přetrvaly i potopu světa. Také zbožný Tóbit dává rady svému synu Tobiášovi, aby se neopíjel až do stavu opilosti, aby ho tato opilost nedoprovázela kudy chodí (srov 4.kapitola).

Víno k oslavě Boha. Vína se také používá v chrámu, kde slouží k oslavě Boha. Můžeme říci, že sloužilo k nekrvavým obětem. Předpisy jsou stanoveny v Písmu (4. Mojžíšova 28, 9 – 15). Nesloužilo jen k opíjení. Dočteme se o tom v (1. Mojžíšova 14,18): *A šalemský král Malkisedek přinesl chléb a víno, byl totiž knězem Boha Nejvyššího.*⁵³Ve 3. kapitole Timoteovi je zmínka o biskupech a jáhnech, jaké vlastnosti by měli mít a také, aby nebyli piany.

Varování před škodlivostí opíjení v mudroslovných knihách. V Písmu svatém se můžeme hodně dočíst o alkoholu. Knihy mudroslovné nás varují. Písmo svaté varuje i radí.. Jaký účinek má opojný nápoj na člověka, je nejlépe popsáno v Přísloví. Jak je lahodný, lákavý a nebezpečný. Kolik moudra věděli už v dávných dobách. Kdo se opíjí vínem není moudrý, protože opojný nápoj je v Písmu nazván posměvačem a křiklounem (srov Přísloví 20,1).

Přísloví 23:

Komu zbude „Ach“ a komu „Běda“? Komu sváry? Komu plané řeči? Komu zbytečné modřiny? Komu zkalený zrak?

30 *Těm, kdo se zdržují u vína, kdo chodí okoušet kořeněný nápoj.*

31 *Nehleď na víno, jak se rdí, jak jiskří v poháru. Vklouzne hladce*

32 *a nakonec uštkne jako had a štípne jako zmije.*

33 *Tvé oči budou hledět na nepřístojnosti, z tvého srdce budou vycházet proradné řeči.*

34 *Bude ti, jako bys ležel v srdci moře, jako bys ležel s rozbitou hlavou.*

35 *Zbili mě a nic mě nebolí, ztloukli mě a nevím o tom. Až procitnu, vyhledám to zas a zase.*

Král Lemúel byl kárán matkou, aby nepatřil mezi pijany, kteří zapomínají na Boží přikázání (srov. Přísloví 30, 4-5). Kdo se rád jen baví a opíjí, nedojde blahobytu, ale pozná chudobu (srov. Přísloví 21,17). Přemíra vína už mnoho lidí přivedla ke smrti nebo je připravila o rozum. Ten, kdo rád pije, i když má práci, nenabyde jmění, protože svůj majetek smění za alkohol. Víno je i doporučováno v Písmu. Má posloužit umírajícím a těm, kteří mají těžké živobytí (srov. Přísloví 31,6). Doporučovalo se k utišení zlé a bezvýchodné situace. V dnešní době s tím nemohu souhlasit, protože je to nebezpečné. I dříve byl tento nápoj určen k posílení, ne k opilství. V knihách moudrosti je psáno o etice a vychování, jak by měl člověk dobře žít. V mudroslovných knihách se píše hodně o etice. Byly zmíněny otázky chování, které se týkají mnoha cest. Jde o zvládnutí života převážně jednotlivcem, jeho chování a pití: *Moudrý je ten, kdo se umí sám vychovávat a opatrovat*⁵⁴. Jsou zde zprostředkovány názory a

52 Srov. Weber Helmut, *Všeobecná morální teologie*, str. 27.

53 Srov. Chalupa Petr, „Vino v Bibli,“ in: *Vino jako multikulturní fenomén*, str. 76-83.

54 Weber Helmut, *Všeobecná morální teologie*, str. 44.

zkušenost. Podle následků je řečeno ponaučení, co je třeba dělat, aby se člověku v životě dařilo. Co člověk dělá dobře, to mu přinese prospěch. Z toho vyplývá, když člověk nedělá věci s dobrým úmyslem, tak se mu špatně povede⁵⁵. To ale neplatí u Joba, nebo Kazatele. Vždy je lépe s hněvem počkat, než ukazovati svou sílu (srov. Přísloví 16,32). Ve spravedlivém chování poznáváme Hospodina. Podle proroků je dobré se ohlédnout za minulostí, co člověka nabádalo k zastavení a opakování starých chyb. Je třeba se zříci této cesty a jednat podle svého srdce.⁵⁶ Proroci měli na člověka přísné požadavky a zákazy. Zdůrazňovali úctu k právu a spravedlnosti.⁵⁷ Z pohledu etiky se člověk přiznává k víře v Hospodina tím, že dodržuje desatero. Život a podmínky k životu se mění, ale je důležitý postoj k vůli Hospodina.⁵⁸

Ponaučení o pití vína. Bible nám předává ponaučení, jak se chovat, aby nám víno neuškodilo. V Sirachovcovi se píše o mírném pití vína, protože víno už mnohé zahubilo. Víno, které se pije s mírou, slouží k obveselení srdce, protože působí duši radost. Opakem je přílišné pití, které způsobuje rány a vede k pomstychtivosti (Sir 31,25-31). O opilosti je zmínka v Sirachovcovi 31.kapitole. Jaká je opilost? Ubírá člověku sílu, naplňuje ho hněvem a přivádí k urážkám a pomstychtivosti. Na počátku dal Bůh člověku možnost svobodného rozhodování (Sir 15,14-15). Člověk si vybral špatně (Sir 15,20). Proto nás mudroslovné knihy učí, jak dobře žít.

Varování v prorockých knihách. Izajáš v 5.kapitole 11. a 12. verši volá „běda“, na lidi, kteří se od rána do večera opijejí a zapomínají na Hospodina. Zde můžeme v opijení spatřit bezohlednost k potřebnému, který podtrhává důležitý sociální rozměr vztahu pijáka k prostředí, ve kterém žije. V Písmu svatém nenacházíme jen návod, jak se zbavit závislosti na alkoholu, ale časté je varování (varování před otroctvím návyků). *Běda tomu, kdo napájí svého bližního, tobě, který přiměšuješ jed svého hněvu a opijíš ho, a na jeho nahotu se díváš. Dosty se najíš pohany, ne slávy.* (Abakuk 2,15-16).

Víno v evangeliích. Nový zákon začíná životem Ježíše Krista, který je jeho nejdůležitější postavou. V Horském kázání ukazuje lidem čistotu srdce a desatero soustředí na jediné přikázání – lásku k bližnímu (Mt 5. kapitola). Víru nelze oddělit od dobrého života. Ježíš Kristus proměnil v Káni galilejské vodu ve víno. Byla to předzvěst jeho utrpení a našeho vykoupení. Tam zjevil svou slávu (srov Jan 2,10 / 4,46 /2,3,9). O Ježíši je také psáno, že je milovníkem hodů a pitek a je přítelem celníků a hříšníků (srov Lk 7,34). Takto viděli Pána Ježíše jeho odpůrci a pokřivili jeho obraz. Veliký význam má víno při Poslední večeři. Ježíš pije víno s učedníky, kde víno znázorňuje Ježíšovu krev, prolitou na kříži. *Tento kalich je nová smlouva zpečetěná mou krví, která se za vás prolévá* (L 22,14-20). Takto se dodnes používá vína v křesťanské liturgii.

Jak nahlíží na alkohol apoštol Pavel. Důležitou postavou Nového zákona je apoštol Pavel, který napomíná lidi a radí jim, jak zacházet se svým tělem, které je chrámem živého Boha. Jde o to, mimo jiné, aby člověk neničil tělo nevhodným nápojem, kterým je alkohol. *Či snad nevíte, že vaše tělo je chrámem Ducha svatého, který ve vás přebývá a jež máte od Boha? Nepatříte sami sobě! Bylo za vás zapláceno výkupné. Proto svým tělem oslavujte Boha.* (1.Kor.6 ,19-20). *Všechno je mi dovoleno – ano, ale ne všechno prospívá.* (1.Kor. 6,12). Proč jsou slova apoštola Pavla tak důležitá, když se mluví o alkoholismu? Protože tělo je chrámem

55 Srov. Weber Helmut, *Všeobecná morální teologie*, str. 45.

56 Srov. Weber Helmut, *Všeobecná morální teologie*, str. 43.

57 Srov. Weber Helmut, *Všeobecná morální teologie*, str. 42.

58 Srov. Weber Helmut, *Všeobecná morální teologie*, str. 28.

živého Boha. Člověk má zodpovědnost za svoje tělo. To je podle Pavla velice důležité. A jak je vhodné se o tělo starat? Pokud zachovává přikázání, má lásku k Bohu. *A to vítězství které přemohlo svět, je naše víra.* (1. list Janův 5,4). Pokud v sobě člověk nemá víru, jen těžko překoná závislost na alkoholu. Pokud má víru, našel důvod jít životem cestou, která dává smysl. Víra je zde velice důležitá, ale naopak, samotná víra bez přirozené pomoci často nestačí. Člověk se musí taky přičinit a nenechat věci plynout jen tak. *Všechno mohu v Kristu, který mi dává sílu.* (Filipským 4,13). *Nesud'ťme už tedy jeden druhého, ale raději posud'ťte, jak jednat, abyste nekladli bratru do cesty kámen úrazu a nepůsobili pohoršení.* (Římanům 14,13). *Vždyť království Boží není v tom co jíte a pijete, nýbrž ve spravedlnosti, pokoji a radosti z Ducha svatého.* (Římanům 14,17). *A tak usilujme o to, co slouží pokoji a společnému růstu.* (Římanům 14,19). Je proto dobré, dbát na spravedlnost a porozumění s přáteli, i všemi bližními. Komu je určen zákon? Převážně pro lidi světské a hříšníky (srov. 1. Tim. 1,8-11).⁵⁹ Písmo svaté varuje před nerozumností a pýchou, která vede lidi do záhuby, kde vládne noc a tma. V (Efezským 6,11) je psáno: *Oblečte plnou Boží zbroj, abyste mohli odolat ďáblovým svodům.* O opíjení se hovoří v souvislosti s lidmi, kteří si v životě zvolili tmu. Člověk má stavět základy na pokojném žití (srov. 1. Tesal. 4,11-12), aby získal úctu, když se věnuje práci. Je tedy užitečné, aby konzument alkoholu vedl dobrý život, jak Pavel radí výše.

Co se můžeme v bibli dočíst o alkoholu? Opilství bylo přirovnáno k životu pohanů. Píše se o tom v 1. Petra 4,3 : *Dost dlouho jste dělali to, v čem si libují pohané: žili jste v nevázanosti, vášních, v opilství, v hodech, pitkách a v hanebném modlářství.* Opíjení je Pavlem odsuzováno : „ Neopíjejte se vínem, vede to jen k výstřednostem“ (Ef 5,18). Proto jsou lidé varováni před konzumem vína, který je zde nazván prostopášností. V listu Titovi 2,3 se píše k starším ženám, jak mají žít a také nekonzumovat příliš víno. V souvislosti se zdravím (srov. 1. Tim. 5,23) je dobré na žaludek popíjet trochu vína. O tom je psáno na počátku této kapitoly. Člověk, kterého přemůže alkohol, ve své řeči používá siláckých slov a myslí si, že je plný síly a neohrožený. Ale je psáno (srov. Řím. 12,21), aby se člověk nenechal přemoci zlem, ale zlé dobrým překonal. Protože (srov. Gal. 6,7) co člověk zaseje, to také sklídí.

Víno plnilo v Písmu důležitou úlohu. Sloužilo nejen k uhašení žízně a k utišení bolesti, ale také k oslavě Boha. Největšího významu se mu dostalo v Novém zákoně, kde se stalo součástí eucharistie, jako krev Kristova. Užití vína mělo i špatnou stránku, protože bylo zneužíváno k opíjení. Varování před tímto zlozvykem nalezneme v mudroslovných knihách – přesněji v Přísloví a Syrachovci. V Novém zákoně na pití upozorňuje apoštol Pavel. Víno, tedy můžeme říci, sloužilo k dobru i zlu.

6.2. Církevní Otec Klement Alexandrijský

Návod na dobře vycívaného člověka můžeme najít u řecky píšícího církevního otce, Klementa Alexandrijského. V díle „Vychovatel“ se věnuje křesťanské etice a v jejím duchu popisuje problémy s pitím opojných látek. Kdo to byl a kam ho můžeme zařadit?, **Kléméns Alexandrijský** (či Klement), vlastním jménem Titus Flavius Clemens patřil k významným raným církevním spisovatelům 2. století.⁶⁰ Patří mezi církevní otce, kteří píšou řecky. Přesné datum jeho narození a úmrtí nám není známo. Víme jen, že jeho životní pouť začala v Athénách asi kolem roku 150 a svou pouť ukončil v Kappadokii v rozmezí let 211 až 216

⁵⁹ Weber Helmut, *Všeobecná morální teologie*, str. 48-60.

⁶⁰ Kraft Heinrich, *Slovník starokřesťanské literatury*, str. 178- 179.

našeho letopočtu. Řadíme jej mezi křesťanské učitele starověku. V mládí měl vztah k platónismu. Pak přijal křesťanství, které studoval u Pantaina Alexandrijského. Pantainos Alexandrijský patřil k prvním představitelům Alexandrijské školy. Klement Alexandrijský se stal učitelem Alexandrijské školy (asi v roce 175) a po smrti Pantaina Alexandrijského (asi v roce 200), se ujal vedení školy. Jeho nástupcem byl Origénes. V době pronásledování křesťanů musel opustit Egypt a odešel do Malé Asie, kde v Kappadokii asi v roce 214 zemřel.

Ve svých dílech se věnuje křesťanské víře. Napsal „Výzva Řekům“, kde se věnuje obrácení Řeků na křesťanství. „Učitel“ je dílo o křesťanské etice a „Koberce“ (Stromata) popisují vztah mezi pravým poznáním křesťanství.

Nás bude zajímat křesťanská etika, kde v díle „Vychovatel“ popisuje také problém pití a opijení se. V překladu tohoto díla od Veroniky Černuškové, se podíváme na praktickou stránku života věřícího člověka, který jí, pije, odpočívá a také se baví. Chce, aby lidé žili ctnostný život, aby byli spravedliví a všechno řešili s láskou k druhému člověku a tím povznášeli svou duši. Tato čistota duše udržuje srdce svobodné od všeho, co si svět přivlastňuje.

Část díla, která se věnuje pití, začíná názvem „Víno a Ježíšova krev.“ V souvislosti s eucharistií lze chápat vtělené Slovo. Je třeba se zmínit o tělesné a duchovní krvi Pána. *Duch je silou Slova, jako je krev silou těla.*⁶¹ Jaký význam má pít Ježíšovu krev? To znamená přijmout Ježíše a nezmařit oběť, kterou jsme byli vykoupeni. Tato *krev hroznu* má v životě věřících lidí nevyčísitelnou cenu, protože tímto vínem jsou uvedeni do víry, aby v životě nebloudili. Voda a víno je kombinací, která souvisí s vírou. *Slovo totiž chtělo, aby krev hroznu byla smíšena s vodou, tak jako se jeho krev mísí se spásou.*⁶² Pod pojmem spása si v křesťanství představíme pana Ježíše. I Ježíš pil víno... *vezměte a pijte, toto je moje krev.* Opět je citováno písmo (Mt 26,29): *Už se nenapiji z tohoto plodu révy, dokud z něj nebudu pít v království svého Otce spolu s vámi.*⁶³ Pití vína zde nemá souvislost s alkoholismem a pijáctvím, ale je cestou pro bloudící lidi, kteří hledají pravdu. Víno je zde metafora.

Víno v Písmu je symbolem pro svatou krev, ale také víno představuje svět bez zábran.⁶⁴ Nebloudit znamená být střízlivý. Klement Alexandrijský nazývá vodu nápojem nutným k uhašení žízně a také je dobrá pro lidi, kteří chtějí být střízliví, aby nebloudili. Dobře vychovaný člověk nebloudí, proto má výchova na jeho život veliký vliv. „Vychovatel“ provází světem alkoholu ve starověku. I když je tento text stár skoro 2000 let, mnohé můžeme přirovnat k pijáctví v dnešní době – hlavně to, jak se lidé chovají po požití alkoholu. Malé množství vína je uváděno jako lék, který má protizánětlivé účinky. Je dobré pít víno k utužení zdraví. Když je chladno, pro zahřátí těla nebo pro správné trávení. Pokud je něčeho nedostatek, je třeba to nalézt a nehledat náhradu v opojení vínem, které i siláky přemohlo. Také velký přepych činí lidi nešťastnými. Proto je důležitá správná míra.⁶⁵ Pokud se pije s rozumem, člověk se cítí příjemně. Přežene-li míru vína, ta způsobí neobratnou řeč a jeden předmět vidí několikrát, což je zmnožení vidění. Proto je dobré zabránit opilosti, protože moudrost usiluje o dobrý život. Ale ti, kteří mají rádi zahálku a pití, jdou do záhuby, protože

61 Alexandrijský Klement, *Vychovatel*, II, 19,4, v tisku.

62 Alexandrijský Klement, *Vychovatel*, II, 19,3, v tisku.

63 Alexandrijský Klement, *Vychovatel*, II, 32,3, v tisku.

64 Alexandrijský Klement, *Vychovatel*, II, 29,1, v tisku.

65 Alexandrijský Klement, *Vychovatel*, II, 23, v tisku.

zničí.⁶⁶Klement Alexandrijský hodně čerpá z Písma, kde často zmiňuje knihu Sirachovec (2. stol. př. n. l.), ve které se můžeme dočíst, jaký dopad má alkohol na pijáky. Jsou zotročeni žádostivostí a vášněmi, které plodí hněv. Mohou pít všichni alkohol stejně? Tady nejde o množství, ale Klement Alexandrijský se přiklání k platónismu, kde se snaží o vyjádření vlivu alkoholu na různé věkové kategorie. Mladým lidem pít jakékoliv omamné látky nedoporučuje s ohledem na ošálení smyslů, které pak mají vliv na chování, které vede ke hříchu. Mládí je třeba střežit od vína, které v těle způsobuje horkost, protože mládí je přirovnáno k ohni a pokud je opojené vínem, zažehne žádostivost, která vede ke smilstvu. *Zraněná duše pak nutně vyvolá vzplanutí těla, rozbušené srdce strhuje k předčasné zvědavosti a vyzývá spořádaného mladého člověka k porušení zákona.*⁶⁷Od mládí přejdeme k dospělosti, kde dospělým je povoleno pít, ale jen tolik, aby došlo k mírnému prohrátí organismu. Mohou pít víno večer, kdy je chladněji a mírné zahřátí těla je prospěšné. Klement se zmiňuje i o ženách. Není slušné, aby se ženy opíjely. Žena, která pije, nevzbuzuje respekt, ale může být vystavena žádostem, které vedou ke hříchu a velké zlobě.⁶⁸U starších lidí je víno bráno jako lék k rozveselení. Nemají však pít příliš, aby jim paměť a nohy nepřestaly sloužit.⁶⁹

Jaké je varování Klementa Alexandrijského před opilstvím? *Vychovanému člověku postačí trocha vína a půjde pokojně na svoje lože*“, ale „*nenasytný muž trpí bolestmi žlučníku a dávením.*“⁷⁰Zde můžeme říci, že trochu alkoholu člověku prospěje, ale ten, kdo to s pitím přehání, nedopadne dobře.

6.3. Jak nahlíží na alkoholismus papež Jan Pavel II.

Problematicke alkoholu, která se dotýká všech vrstev lidí, se věnuje papež Jan Pavel II. na 31.Mezinárodním institutu pro prevenci a léčbu alkoholismu. V moderní společnosti je velice znepokojivé zneužití alkoholu mladými lidmi. Vinou je snadná dostupnost, pokud ji porovnáme s dostupností jiných drog. Z dalších faktorů zmínil chudobu, nezaměstnanost a také jiné problémy života. Tam, kde je vidět největší dopad v ovlivnění alkoholem, je rodina, protože děti se snaží o napodobení vzoru chování. Proto je velmi důležité posilování rodinných hodnot, kde záleží na tom, jak žít ve vztazích pravé lásky. Láska se pak stává počátkem i cílem rodiny, která je cestou následování dětí. Ti, kteří pomáhají závislým alkoholikům papež přirovnává k dobrému samaritánovi.⁷¹ K čemu vede zneužívání alkoholu bylo projednáváno na VI. Mezinárodní konferenci, která se věnovala tématu – Drogy a alkohol proti životu. Zneužívání alkoholu vede k nedostatku sebevědomí z důvodu existenciální prázdnoty, k vůli absenci hodnot. Oběti jsou rodiny a okolní společenství. Alkoholismus je sociální pohromou, rozšířenou po celém světě, která je podporována velkými ekonomickými zájmy. Rodiny se necítí dostatečně chráněné. Církev zde navrhuje terapii

66 Alexandrijský Klement , *Vychovatel*, II, 24, v tisku.

67 Alexandrijský Klement , *Vychovatel*, II, 20,4, v tisku.

68 Alexandrijský Klement , *Vychovatel*, II, 33, v tisku.

69 Alexandrijský Klement, *Vychovatel*, II, 22,3-4, v tisku.

70 Alexandrijský Klement , *Vychovatel*, II, 34,3-4, v tisku.

71 JAN PAVEL II. Address of Pope John Paul II. to the participants in the thirty-first International Institute for the Prevention and Treatment of Alcoholism. *Libreria Editrice Vaticana*. [online]. Vatikán: The Holy See. 7. června 1985. [cit. 2019-12-03]. Dostupné z: http://www.vatican.va/content/john-paul-ii/en/speeches/1985/june/documents/hf_jp-ii_spe_19850607_convegno-alcoolismo.html

lásky. U alkoholu nejde o mravní zákaz, ale pouze o odsouzení zneužívání, protože alkoholismus je proti životu. *Lidská bytost nemá právo ubližovat sobě a nikdy nesmí být schopna vzdát se osobní důstojnosti*(1.Jan 3,14).⁷²

72 Jan Pavel II., „Address of Discorso di Giovanni Paolo II in Chiusura della vi Conferenza Internazionale sul tema <<Droga e alcool contro la Vita >>“, 23. 11. 1991, [cit. 3. 12. 2019].

Závěr

Nezáleží na tom, jaké má člověk vědomosti. Důležitější je porozumět cestám Božím a lidskému utrpení, které vedou k velké lásce k bližnímu. Pravda, která osvětluje, vyzařuje světlo do světa. Tento neopakovatelný lesk vnáší dobro do srdcí lidí. Boží láska nás vždy podrží, jen nesmíme zapomenout, že lidé, kteří nemají v sobě víru, jsou víc slepí, než ti, kdo nemají zrak. Ti, kteří se opíjejí, slepí jsou.

Moje bakalářská práce se v šesti kapitolách zabývá morálním pohledem na alkoholismus. Jaký byl můj úmysl? Chtěla jsem poskytnout informace o alkoholismu lidem, kteří to potřebují a zaměřit se na praktický význam napsaného. Postupnými kroky jsem se snažila čtenáře seznámit s pojmem alkoholismus .

Na počátku mé práce je definice alkoholismu, která říká, že základním měřítkem není závislost, ale míra škodlivosti, protože jednorázové pití mívá větší důsledky. V tom je vidět, že alkohol narušuje řád a pomalu ničí člověka, který si v počátečním stádiu myslel, jak moc mu toho alkohol dává – radost, pocit štěstí, neohroženost a sílu. Z pohledu medicíny je alkoholismus nemoc, která alkoholika provází čtyřmi fázemi, od euforie, přes poškození nervového systému a jater, které předpovídají, že se blíží konec.

Průběh závislosti záleží na dědičné informaci (biologická teorie), na vztahu jedince a společnosti jako celku (sociologická teorie), jinak řečeno na prostředí, kde alkoholik vyrůstal a kde žije . Je nutné pochopit, co se s alkoholikem děje (psychologická teorie). Na cestě opilstvím alkoholika provází silná touha, bažení, kterému se říká craving. Opakovaný návrat k pití nazýváme recidívou. Po opakovaných návratech k pití je důležité rozhodnutí – chci se polepšit.

Po tomto rozhodnutí jsme se dostali k etickým zásadám pití alkoholu. Je známo, že vstup do závislosti je nejvíce nebezpečný pro ty, kteří si neuvědomují, že by mohli být závislími a pak je pití příčinou nedorozumění a hádek, které vedou k nerozváženému jednání a působí problémy.

Ne každý dokáže s alkoholem přestat a proto by měl dodržovat etické zásady a snažit se ovládat, žít pravdivě a neublížovat ostatním a tím čelit zlu. Nemyslet jen na sebe a podpořit nehrabivost. Tady jsme se seznámili s problémem, kdy nelze přestat pít. Ale jaká je prevence, aby se člověk alkoholikem nestal?

Ke zhoršení situace, která může člověka přivést k alkoholu patří únava, stres a silné emoce. Je důležitá úprava životního stylu, hlavně nepřeceňovat stavy vyčerpání a přepracovanost, které vedou ke stresu a vytvářejí silné negativní emoce.

Je vhodné, aby se stal člověk svobodným a volil cestu dobra, která směřuje k Bohu. Podle Helmuta Webra je nutné číst bibli a porovnávat s ní. Starý zákon nám o svobodě říká, že člověk může být Bohem povolán k zodpovědnosti za to, co činí. V Novém zákoně apoštol Pavel vidí svobodu ve vykoupení. Hřích totiž začíná tam, kde se člověk snaží dát do popředí sebe a své zájmy. A tady patří i alkohol. Lidé mají sloužit v lásce jedni druhým, je psáno v listu Galat'anům. Bůh vepsal pravidla jak žít do srdcí lidí. Svědomí je přítomné v nitru člověka a pomáhá lidem rozeznat mravní hodnoty.

Pokud se alkoholikem někdo stane, měl by mít snahu se vyléčit nejen k vůli sobě, aby se mu lépe dařilo, ale také k vůli okolí a přátelům, aby mu mohli důvěřovat a vážit si ho. Člověku, závislému na alkoholu, může pomoci organizace Anonymních alkoholiků, kteří si vzájemně pomáhají. Ve dvanácti krocích si člověk přizná marný boj s alkoholem a pomocí víry a inventury sebe sama, pozná své nedostatky a také to, komu v životě ublížil. Rozhodl se přestat a toto poselství předat dál a pomoci k nápravě od pití alkoholu jiným bezradným lidem. Pokud to člověk nedokáže a v pití stále pokračuje, měl by alespoň minimalizovat škody, které svým pitím způsobil.

Alkoholismus je téma dnešní doby. Snažila jsem se vystihnout skutečnost, že tento problém není nový, ale je o něm zmínka v Písmu už ve Starém zákoně. V poučných knihách je spousta varování před opojným nápojem. Ve 2. století o tomto moku píše i Klement Alexandrijský. Je velice zajímavé, že ponaučení, které uváděl, mají co říct i člověku v dnešní době s přihlédnutím na jiný styl života.

Alkoholismus je celosvětový problém, kterým se zabývá papež Jan Pavel II. na mezinárodní konferenci. Zdůrazňuje, jaký dopad má alkohol na rodiny, protože rodiny zasáhl dopad vlivu alkoholu nejvíce. Je důležité žít ve vztazích pravé lásky a tím posilovat rodinné hodnoty. A to je smyslem mé práce. Varovat před nebezpečím alkoholismu a s vírou v dobrý život pomoci lidem najít kompas, kterým je Písmo svaté.

Písmo svaté je zdrojem síly. Dává rady, jak se správně chovat. Alkohol totiž narušil cestu člověka, který odbočil špatným směrem k nemorálním hodnotám. Viníky jsou chudoba, nezaměstnanost a problémy života. Také je nutné zmínit snadnou dostupnost alkoholu. Důležité je nad zlem zvítězit. Žádostivost, která vedla ke hříchu, nahradit důvěrou ve Stvořitele. *Věř, abys chápal a chápej, abys věřil* (sv. Augustin)

Významnou postavou v dějinách církve je apoštol Pavel, který lidi napomínal a učil křesťanské etice. V 1. listu Petra píše, že máme vytrvat ve zkouškách. Naše mravní síla poroste, pokud se otevřeme dobru a osvobodíme se. To je základní rozhodnutí pro život.

Použitá literatura

1. Alexandrijský Klement, *Vychovatel*, II – v tisku.
2. Anzenbacher Arno, *Křesťanská sociální etika*, Centrum pro studium demokracie a kultury, 2004 ,256 stran, ISBN 80-7325-030-6.
3. Carr Allen, *Snadná cesta jak skoncovat s alkoholem*, Jaro, 2015, 265 stran, ISBN 978-80-9044-236-8.
4. Doležalová Eva, *Pavučina závislosti*, Togga, 220 stran,ISBN 9788087258620.
5. Filo Maxmilián Vladimír, „*Alkoholismus a jeho důsledky na psychickou stránku člověka*,“ *Adnotatio iurisprudentiae* 35 (2012): 231-239str.
6. Heller Jiří a Pacinovská Olga, *Pavučina závislosti*, Togga, Praha, 2011, 215 stran, ISBN 978-80-87258-62-0.
7. Chalupa Petr,„*Víno v Bibli*,“ in: *Víno jako multikulturní fenomén*, Societas Scientiarum Olomucensis, 2009, 32 stran, ISBN 978-80-904477-9-0.
8. Kašparů Max, *Sedmero zastavení u klíčové dírky*, Brno, Cesta, 2001, 66 stran, ISBN 80-7295-018-5.
9. *Katechismus katolické církve*, Kostelní Vydří, Karmelitánské nakladatelství, 2001, 793 stran, ISBN 80-7192-488-1.
10. Kraft Heinrich, *Slovník starokřesťanské literatury*, Kostelní Vydří, Karmelitánské nakladatelství, 2005, stran 319, ISBN 80-7192-516-0, str. 178- 179.
11. Lindermeier Johannes, *Závislost od alkoholu.Pokroky v psychoterapii.*,Osvěta, 2011, 182stran, ISBN 978-80-8063-367-7.
12. Matuška Peter, *U vína o víně vesele i vážně*, Praha, Merkur, 1970, 118 stran, 51-972-70-07/25.
13. Nešpor Karel, *Jak překonat problémy s alkoholem*, Praha ,Sportpropag (pro Ministerstvo zdravotnictví ČR), 1999, 118 stran.

14. Nešpor Karel, *Léčba a prevence závislosti-příručka pro praxi*, Psychiatrické centrum, 2004,199 stran, ISBN 80-85121-52-2.
15. Nešpor Karel, *Zůstat střízlivý*, Brno, Host, 2006, 240 stran, ISBN 80-7294-206-9.
16. Nešpor R.Zdeněk, *Víra bez církve*, Albis international, 2004, 242 stran, ISBN 8086067920.
17. Procházka Roman, *Disociace alexithymie a self u lidí závislých na alkoholu*, Olomouc 2011, 185 stran, ISBN 978-80-244-2925-0.
18. Srov. P. Simajchl Ladislav, P. Cirkle Karel, P. Ulman Oldřich, *Kancionál*, Český Těšín, Katolický týdeník s.r.o., 2013, 762 stran, ISBN 978-80-86615-31-8.
19. Skála Jaroslav, *...Až na dno!?*, Praha, Avicenum (zdravotní nakladatelství), 1988, 139 stran, 08- 045-88.
20. Skála Jaroslav, *Závislost na alkoholu a jiných drogách*, Praha 1, Avicenum zdravotnické nakladatelství n.p., 1987, stran 208, 08-077-87.
21. Týnková Jarmila, *Breviář abstinující alkoholičky*, Belza Marek, 2014, 136 stran, ISBN 9788087116302.
22. Weber Helmut, *Všeobecná morální teologie*, Praha, Vyšehrad a Zvon,1998, 376 stran, ISBN 80-7021-292-6.
23. Woititzová Janet Geringer, *Dospělé děti alkoholiků*, Praha, Columbus s.r.o.,1998, stran 180,ISBN 80-85928-73.

Elektronické zdroje

1. Cvekl J., *Etika a alkoholismus*, <http://www.adzpo.sk/images/articles/adzpo-2015-50-4-179-183.pdf>.
2. Jan Pavel II. Address of Pope John Paul II. to the participants in the thirty-first International Institute for the Prevention and Treatment of Alcoholism. *Libreria Editrice Vaticana*. [online]. Vatikán: The Holy See. 7. června 1985. [cit. 2019-12-03]. Dostupné z: http://www.vatican.va/content/john-paul-ii/en/speeches/1985/june/documents/hf_jp-ii_spe_19850607_convegno-alcoolismo.html
3. Jan Pavel II., „Address of Discorso di Giovanni Paolo II in Chiusura della vi Conferenza Internazionale sul tema <<Droga e alcool contro la Vita >>“, 23. 11. 1991, [cit. 3. 12. 2019].
4. Riesel, Petr. O významu morálky ve společnosti a u pacientů závislých na drogách z hlediska adiktologa. *Adiktologie v preventivní a léčebné praxi*. [online] Třebotov: SCAN z.s. [cit. 2020-03-23]. Dostupné z: <https://www.aplp.cz/o-vyznamu-moralky-ve-spolecnosti-a-u-pacientu-zavislych-na-drogach-z-hlediska-adiktologa>
5. Nepomíjivé je jen jedno: osobní láska Krista ke každému. *RadioVaricana.cz*. [online]. 2010. [cit. 2019-03-16]. Dostupné z: <https://www.radiovaticana.cz/clanek.php?id=13356>
6. Vrba, Rudolf: *Alkoholismus.*, ČKD, 1901/2, str. 140-143, cit dle: <http://depositum.cz/knihovny/ckd/strom.clanek.php?clanek=291> (2018).
7. Léčba uživatelů drog v ČR v roce 2018. *Aktuální informace Ústavu zdravotnických informací a statistiky České republiky*. [online]. Praha: Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR. 3. července 2019, str. 6. [cit. 2020-03-23]. Dostupné z: <https://www.uzis.cz/res/f/008270/ai-2019-03-nrlud.pdf>

Anotace

Příjmení a jméno :DOŘIČÁKOVÁ, Lenka

Instituce: Katedra systematické teologie CMTF UP v Olomouci

Název bakalářské práce: Když víru v Boha nahradí alkohol – etické otázky spojené s alkoholismem.

Vedoucí: doc. Mgr. Dominik Opatrný, Th.D.

Počet stran: 30

Počet příloh: 0

Klíčová slova:

závislost

craving

recidíva

Písmo svaté

morálka

alkohol

Tato bakalářská práce se zabývá morálním pohledem na alkoholismus. V šesti kapitolách se čtenář seznámí s problémem, kterému se říká závislost na alkoholu a pomocí výstrah v Písmu svatém se naučí jím čelit.

Summary

Name and Surname: DOŘIČÁKOVÁ, Lenka

Title of work: When the Faith in God is Substituted by Alcohol: Ethical Issues Related to Alcoholism.

Supervisor: doc. Mgr. Dominik Opatrný, Th.D.

Number of pages: 30

Number of attachments: 0

Keywords:

dependency

craving

relapse

Holy Writ

morality

alcohol

This bachelor thesis deals with the moral view of alcoholism. In six chapters, the reader becomes acquainted with the problem called alcohol dependence and learns to counter it through alerts in the Holy Scripture.